

Europautvalget

INFORMASJONSPAKKE FRA FAGGRUPPE PÅ EØS/EU

10. MARS 2021

Det vises til innkalling til møte i Europautvalget, sendt 3. mars. Møtet finner sted 10. mars, digitalt pga. covid-19. Fra regjeringen stiller utenriksminister Ine Eriksen Søreide og arbeids- og sosialminister Torbjørn Røe Isaksen. Stortingets faggruppe for EU/EØS-informasjon (utredningsseksjonen, stortingsbiblioteket og internasjonal avdeling) har utarbeidet nedenstående bakgrunnsinformasjon knyttet til sakene på dagsordenen.

Arbeids- og sosialministeren vil redegjøre for:

- Oppfølging av «den sosiale søyle» under Portugals EU-formannskap
- Forslag til direktiv om tilstrekkelig minstelønn
- Utfordringer for arbeidsmarkedet av restriksjoner på fri bevegelse i EØS under koronapandemien
- Revisjon av trygdeforordningen
- Forhandlinger med Storbritannia om en avtale om trygdekoordinering
- Oppfølging av NAV-saken

Utenriksministeren vil redegjøre for:

- Europas grønne giv
- Forhandlingene om Norges framtidige forhold til Storbritannia
- EUs kvotefastsettelse i fiskevernsonen på Svalbard
- Internasjonal handel, ny generaldirektør i WTO, valg av ny generalsekretær til OECD
- Regjeringens arbeidsprogram for samarbeidet med EU i 2021

Rettsakter

- Aktuelle rettsakter for møtet i EØS-komiteen 19. mars

Arbeids- og sosialministeren vil redegjøre for:

Oppfølging av «den sosiale søyle» under Portugals EU-formannskap

Gjennomføringen av den sosiale søylen er en [hovedprioritet under den portugisiske formannskapsperioden](#) i EU (første halvår 2021), og fremheves som et nøkkelelement for å sikre en rettferdig og inkluderende grønn og digital omstilling. På det sosiale området har Portugal varslet et spesielt fokus på sosial utjevning, anstendige arbeidsvilkår, likestilling, diskriminering, fattigdom og sosial ekskludering. Formannskapslandet har også ambisjoner om å følge opp og få til en enighet om direktivforslaget om minstelønn, skriver arbeids- og sosialråd Mona Næss i EU-delegasjonens [halvårsrapport for 2. halvår 2020](#).

Portugal arrangerer det sosiale toppmøtet «[Porto Social Summit](#)» i mai, for å konkretisere og gi politisk momentum til gjennomføringen av den sosiale søylen: «*We need a common commitment to make the European Pillar of Social Rights a reality and that is why we intend to gather EU leaders, institutions, social partners and civil society at the Porto Social Summit*», uttalte portugals statsminister António Costa ved en presentasjonen av toppmøtet 15. januar.

Det forrige sosiale toppmøtet fant sted i Gøteborg i november 2017, og resulterte i proklameringsen av EUs sosiale søyle. Dette var toppmøtet hvor statsminister Erna Solberg også deltok og tok [initiativ til å styrke det europeiske samarbeidet mot grensekryssende arbeidslivskriminalitet](#).

Den sosiale søylen består av 20 prinsipper fordelt over tre hovedkapitler: 1) Like muligheter og tilgang til arbeidsmarkedet, 2) Rettferdige arbeidsvilkår og 3) Tilstrekkelig og holdbar sosial trygghet. EUs sosiale søyle er tidligere omtalt i [informasjonspakken](#) til EU/EØS-debatten 13. november 2018 og i [informasjonspakken](#) til europautvalgsmøtet 13. desember 2017. Regjeringen skriver i [arbeidsprogrammet for samarbeidet med EU 2020](#) at Norge støtter målsettingene i EUs sosiale søyle, og at regjeringens mål er å «sikre at nytt og oppdatert regelverk er forenlig med det norske trepartssamarbeidet og den norske velferdsmodellen».

Handlingsplanen for gjennomføringen av den sosiale søylen, [som Europakommisjonen la frem 4. mars 2021](#), vil være sentral under toppmøtet i Porto. I handlingsplanen legges ambisjonsnivået for den europeiske sosial- og sysselsettingspolitikk de neste årene, med en konkretisering av prinsippene i søylen, og Kommisjonen presenterer 3 overordnede mål om sysselsetting, etterutdanning og fattigdomsreduksjon som skal innfris innen 2030:

- Minst 78 prosent av befolkningen i aldersgruppen 20-64 år skal være sysselsatt i 2030. Mot slutten av 2019 var tallet 73.1 prosent.
- Minst 60 prosent av voksne skal årlig delta på etterutdanning. I 2016 var andelen 37 prosent.
- Antallet personer som er i risiko for fattigdom eller sosial utestengelse bør reduseres med minst 15 millioner. I 2019 befant 91 millioner EU-borgere seg i den kategorien.

Initiativene som varsles i handlingsplanen er i stor grad ikke-bindende, og mange av initiativene er tidligere kjent gjennom Kommisjonens arbeidsprogram, skriver Altinget.dk: «*Der er dog også ting i handlingsplanen, som [instinktivt får nervøsiteten til at brede sig på dansk jord](#). Der er en såkaldt rådsanbefaling om minimumsindkomst på tapetet til neste år, som EU-landene har bedt om. Godt nok ikke lovgivning som sådan, men stadig noget, der får advarselsflagene til at blafre*».

Enkelte lovforslag varsles, blant annet:

- Et initiativ for å bedre arbeidsvilkår for plattformarbeidere. Kommisjonen åpnet en høring med arbeidslivets parter 24. februar, for å avgjøre om det er nødvendig å legge frem et initiativ på EU-nivå, og har også startet en prosess for å avklare forholdet mellom

plattformarbeideres forhandlingsrett og EUs konkurranseregler. Begge initiativene er nærmere omtalt i [EU/EØS-nytt 3. mars](#).

- Samme dag som handlingsplanen ble presentert, ble det også [lagt frem et direktivforslag om lønngjennomsiktighet](#), som skal styrke prinsippet om likelønn mellom kvinner og menn. Danske arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjoner [kritiserer forslaget](#), og mener det bryter med den danske arbeidsmarkedsmodellen.
- Kommisjonen har fått en oppfordring av Europaparlamentet om å legge frem et lovforslag om retten til å være offline utenfor arbeidstid (omtalt i [EU/EØS-nytt 21. januar](#)), og skriver i handlingsplanen at de vil følge opp dette initiativet.
- I 4. kvartal 2021 vil Kommisjonen legge frem et lovforslag for å bekjempe kjønnsbasert vold mot kvinner, inkludert kjønnsstrakassering på arbeidsplassen.
- Den «sosiale resultatavlen», som vurderer medlemslandenes fremdrift rundt sosiale spørsmål, skal oppdateres.

Samme dag som fremleggelsen, presenterte arbeids- og sosialkommissær Nicolas Schmit handlingsplanen for arbeids- og sosialkomiteen i Europaparlamentet (EMPL). Handlingsplanen ble positivt mottatt, men i den påfølgende debatten [varslet flere representanter at de ønsker å gå lenger enn Kommisjonen](#), skriver Agence Europe.

Kommisjonen la 4. mars også frem [en anbefaling med forslag til arbeidsmarkedstiltak](#) (EASE) medlemslandene kan innføre for å håndtere situasjonen etter koronakrisen, når den omfattende støtten til ulike bransjer skal fases ut. «*Det omfattar bland annat förslag om omskolning av vissa yrkesgrupper till andra där efterfrågan är högre och stöd till arbetsförmedlingar och företag. Till detta ska medlemsländerna kunna ansöka om pengar från EU-budgeten och coronafonden*», skriver Europaportalen.se.

Det portugisiske formannskapet har planlagt en uformell høynivå-videokonferanse 15. mars, hvor EUs arbeids- og sosialministre skal diskutere handlingsplanen for den sosiale søylen. Debatten ventes å fokusere på søylen i relasjon til gjenoppreisningen på arbeids- og sosialområdet etter koronakrisen, samtidig som det forventes at medlemslandene vil fremheve områder hvor de ser behov for økt fokus eller eventuelt nye initiativ på EU-nivå eller i medlemslandene, skriver den danske regjeringen i et [sammenotat til Folketingets Europaudvalg](#).

Den danske regjeringen støtter den sosiale søylens grunnleggende formål for å sikre fremgang på arbeids- og sosialområdet på tvers av medlemslandene, men mener at tiltak på EU-nivå ikke alltid er den rette veien for å sikre dette: «*Det er derfor helt centralt for regeringen, at det videre arbejde med søjlen respekterer kompetencefordelingen mellem Kommissionen og medlemslandene på beskæftigelses- og socialområdet, og at nærhedsprinsippet overholdes. Derudover skal hensynet til EU-landenes forskellige nationale arbejdsmarkeds- og velfærdsmodeller og arbejdsmarkedets parter fuldt ud respekteres. Det er i den forbindelse vigtigt at fastholde, at søjlen ikke er juridisk bindende, og at det af den grund vil kræve separat lovgivning, hvis søjlens principper skal omsættes til regulering på EU-niveau. Regeringen finder desuden, at der er vedtaget meget EU-regulering på beskæftigelses- og socialområdet de seneste år, og at der nu er behov for øget fokus på implementering og håndhævelse*».

Handlingsplanen for den sosiale søylen [blir forholdsvis godt mottatt](#) av de europeiske arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjonene, skriver Agence Europe. Arbeidsgiversiden ([Business Europe](#)) trekker særlig frem EASE-anbefalingen som positivt, mens de er mer tilbakeholdne overfor det nye lovforslaget om lønngjennomsiktighet. Arbeidstakersiden ([ETUC](#)) mener handlingsplanen inneholder de fleste verktøy og tiltak som de hadde forventet, men er skuffet over mangelen på konkrete lovforslag.

En nylig publisert opinionsundersøkelse, gjennomført i medlemslandene på oppdrag fra Kommisjonen, viser at 88 prosent av de spurte mener at sosiale spørsmål er viktig for dem

personlig, mens [bare tre av ti kjenner til EUs sosiale søyle](#). På spørsmål om flere eller færre beslutninger skal tas på EU-nivå, var svenskene delte når det kom til spørsmål om sosial trygghet, men støttet flere EU-beslutninger knyttet til saker som anstendige arbeidsvilkår og likebehandling av menn og kvinner.

Forslag til direktiv om tilstrekkelig minstelønn

Europakommisjonen la 28. oktober 2020 fram et forslag til direktiv om tilstrekkelig minstelønn. Forslaget gir unntak for medlemsland som i dag ikke har lovfestet minstelønn, og Kommisjonen mener dermed det er tatt hensyn til den nordiske modellen. Kommisjonen har ikke merket direktivforslaget som EØS-relevant.

I [pressemeldingen](#) viser Kommisjonen til at covid-19-pandemien har særlig rammet sektorer med en høy andel lavtlønnede arbeidere. Anstendig lønn og redusert andel fattige arbeidende er viktig for en bærekraftig og inkluderende økonomisk gjenreising: «*What we propose today is a framework for minimum wages, in full respect of national traditions and the freedom of social partners. Improving working and living conditions will not only protect our workers, but also employers that pay decent wages, and create the basis for a fair, inclusive and resilient recovery*», uttalte kommisjonspresident Ursula von der Leyen.

[Forslaget til direktiv](#) er hjemlet i [EU-traktatens](#) artikkel 153 (1) (b) som gir Kommisjonen mulighet til å støtte og utfylle medlemslandene på området som gjelder arbeidsvilkår. Kommisjonen mener forslaget fullt ut respekterer begrensningene i artikkel 153 (5) som sier at bestemmelsene i artikkel 153 ikke får anvendelse på lønnsforhold. Det vises også til artikkel 153 (2) som åpner for at Kommisjonen kan stille minimumskrav gjennom direktiver.

Kommisjonen presiserer i direktivforslaget at land hvor lønnen i dag settes gjennom forhandlinger mellom arbeidslivets parter, ikke skal pålegges å innføre lovfestet minstelønn. Dette gjelder seks EU-land: Danmark, Sverige, Finland, Italia, Kypros og Østerrike. Det stilles heller ikke krav om å allmenngjøre kollektivavtaler: «*the Directive does not impose any obligation to introduce a statutory minimum wage in the Member States where it does not exist nor to make the collective agreements universally applicable*». Kommisjonen understreker at de beste lønnsvilkårene oppnås i land hvor kollektivavtaler står sterkt, og Kommisjonen ønsker derfor å gjøre tiltak for å fremme samarbeid mellom arbeidslivets parter.

Direktivet er delt inn i kapitler, hvor kapittel 2 kun retter seg mot de landene som har lovfestet minstelønn. Det stilles krav om klare nasjonale kriterier for hvordan minstelønnen skal fastsettes. Lønnen skal oppdateres regelmessig, og det legges vekt på at arbeidslivets parter skal delta i å fastsette minstelønnen, enten i et rådgivende organ eller gjennom trepartsavtaler.

Kapittel 3 omhandler horisontale prinsipper og gjelder alle EU-landene. Kommisjonen ønsker åpenhet om lønnsbestemmelser i kollektivavtaler, og stiller derfor krav om rapportering til Kommisjonen. Det skal blant annet gis tall for hvor stor andel av arbeidstakerne som dekkes av kollektivavtaler. Land som har en lavere organisasjonsgrad enn 70 prosent skal utarbeide handlingsplaner for hvordan dette skal økes.

[Kommisjonen pålegger landene](#) å iverksette tiltak som sikrer at økonomiske aktører i offentlige anskaffelser overholder lønningene som er fastsatt i relevante tariffavtaler eller lovbestemt minstelønn der de eksisterer. I tillegg skal landene sikre arbeidstakere tilgang til effektiv og upartisk tvisteløsning og rett til oppreisning, inkludert tilstrekkelig kompensasjon. Dette uten å berøre spesifikke former for oppreisning og tvisteløsning som er fastsatt i tariffavtaler.

Siden Kommisjonen ikke har kompetanse knyttet til lønnsforhold, settes det ingen konkrete krav til hvor høy minstelønnen skal være. Det presiseres at minstelønnen skal bidra til å oppnå anstendige arbeidsvilkår og levestandarder. Det vises til internasjonale veiledende

referanseverdier, for eksempel Kaitz index, som måler minstelønnen i lys av den nasjonale gjennomsnittslønnen eller medianlønnen.

Kommisjonen presiserer at direktivet gjelder enhver arbeidstaker med kontrakt eller ansettelsesforhold i henhold til nasjonal lovgivning, gjeldende kollektivavtaler eller EU-domstolens praksis. Det siste er for å unngå at for eksempel «atypiske» arbeidstakere, som plattformarbeidere, blir ekskludert fra direktivets virkeområde, forutsatt at de oppfyller kriteriene satt av EU-domstolen.

Nordiske land mener lovfestet minstelønn bryter med et grunnleggende prinsipp i Norden, og er kritiske til at EU engasjerer seg i lønnsdannelsen. De er også bekymret for at man får en situasjon der en minstelønn blir «tak», i stedet for et «gulv». De nordiske landene har argumentert mot en rettslig bindende EU-lov (direktiv), siden dette i neste omgang åpner for at EU-domstolen eller EFTA-domstolen kan tolke direktivet. Visepresident i Kommisjonen, Margrete Vestager uttalte til [a4overenskomst](#) 2. mars i år at «*Det skal være slut med, at EU-Domstolen dømmer i strid med den lovgivning, som EU har vedtaget. Når EU vil give lande som Danmark mulighed for fortsat at styre lønnen via overenskomster, skal der ikke være en bagdør via domstolen, som alligevel gør det muligt at indføre mindsteløn.*»

Flere EU-land, inkludert de nordiske, har bedt Rådets juridiske avdeling om en juridisk vurdering av hjemmelsgrunnlaget for forslaget. [Den danske regjeringen skriver i sitt notat](#) om forslaget at «*Regeringen er generelt skeptisk over for, om forslaget kan fremsættes med hjemmel i den bestemmelse, Kommissionen har brugt, idet det fremgår af stk. 5 i artikel 153, at bestemmelsen ikke vedrører lønforhold. ... På den baggrund har man fra dansk side anmodet om en udtalelse fra Rådets Juridiske Tjeneste vedr. hjemmelsgrunnlaget.*» Arbeidskommissær Nicolas Schmit sa i Europaparlamentet 4. mars at den juridiske vurderingen er ventet snarlig.

Både Folketinget og Riksdagen mener forslaget strider med EUs nærhetsprinsipp og har dermed gitt forslaget «gult kort», jf. [omtale i Stortingets EU/EØS-nytt 16. desember 2020](#). Det er også [noen andre nasjonale parlament som har samme oppfatning](#), men ikke nok til at Kommisjonen må vurdere forslaget på nytt.

Ofte merker Kommisjonen forslag de anser som EØS-relevante, med dette på forslagets førsteside. Det har ikke skjedd for minstelønnsforslaget. Det betyr ikke nødvendigvis at Kommisjonen har gjort en aktiv vurdering av relevansen. Det kan også være en glipp. Det vil uansett være det endelige innholdet i et eventuelt direktiv som avgjør når EØS EFTA-landene vurderer EØS-relevansen. Fra norsk side vil det vanligvis gjøres en foreløpig vurdering av dette spørsmålet alt nå. Regjeringen går ikke spesifikt inn på dette spørsmålet i sitt [EØS-notat](#) (sist oppdatert 18. november 2020), men skriver generelt at «*Forslaget er under vurdering. Arbeidslivets parter er blitt invitert til å gi merknader, som vil inngå i denne vurderingen.*»

[Den europeiske faglige samorganisasjon \(DEFS\)](#) er positiv til forslaget og har vært opptatt av at forslaget fra Kommisjonen burde gått lenger på enkelte områder. Både norsk, dansk og svensk fagbevegelse er derimot sterkt imot at et EU-direktiv skal si noe om tariff-forhandlinger. I en [kronikk i EUobserver](#) 23. november i fjor fra LO, Unio og YS og deres søsterorganisasjoner i Sverige og Danmark viser fagorganisasjonene til at EU mangler kompetanse til å regulere lønn, men de mener også at forslaget vil kunne svekke lønnsdannelsen og presse lønninger nedover. [Professor Lars Magnusson ved universitetet i Uppsala](#) har advart svensk fagbevegelse mot å være ensidig negativ til forslaget og mener det kan ha uheldige effekter på sikt.

Det portugisiske EU-formannskapet arrangerte en [uformell videokonferanse](#) for arbeids-, sosial, helse- og forbrukerministrene i EU den 22. februar. Tittelen for konferansen var «*Jobb, Ferdigheter og Samhørighet: Prioriteter for et sterkt sosialt Europa*». Arbeids- og sosialminister Torbjørn Røe Isaksen deltok på møtet. I forkant av møtet skrev LO og NHO i [et felles brev til](#)

[arbeids- og sosialministeren](#) der de ba statsråden om å delta på EU-konferansen 22. februar for å argumentere for det norske synet og gi støtte til sine kollegaer fra Sverige og Danmark. De skrev i brevet at de «er bekymret for kommisjonens direktivforslag som bryter med fordelingen av kompetanse mellom EU og medlemslandene i spørsmålet om lønnsdannelse, og som også inneholder bestemmelser som vil kunne gripe inn i partenes autonomi i Norge.»

[Fungerende arbeids- og sosialminister Henrik Asheim \(H\) sa til VG 26. oktober](#) at: «Vi ønsker ikke noen form for EU-bestemt minstelønnsordning. Det har EU-kommisjonen fått klar beskjed om». I sin [redegjørelse til Stortinget 17. november 2020](#) sa utenriksminister Eriksen Søreide at «Verken arbeidslivets parter i Norge eller regjeringen har ønsket EØS-regler som griper inn i lønnsdannelsen. Vi har arbeidet tett sammen med våre nordiske naboer i EU for å fremme vårt syn i forbindelse med utarbeiding av forslaget.»

Forslaget er til behandling i Rådet og Europaparlamentet. Rådets arbeidsgruppe har hatt flere møter, mens arbeidet i Europaparlamentet er i startfasen. [Saksordførere](#) i arbeids- og sosialkomiteen i Parlamentet er Dennis Radtke (EPP, Tyskland) og Agnes Jongerius (S&D, Nederland).

Det var en høring om forslaget i komiteen 4. mars i år. Her deltok blant annet arbeidskommissær Nicolas Schmit som sa forslaget er en viktig del av den sosiale søylen og understreket at forslaget ikke truer kollektive modeller i de landene som har dette. Generelt var han åpen for å endre ordlyden i enkelte artikler dersom det er behov for det. I høringen ble det ellers blant annet vist til at mange av argumentene i debatten er de samme som ble brukt da Tyskland innførte en ordning med minstelønn for noen år siden, men som ikke har slått til der. Representanter for små og mellomstore bedrifter var urolige for byrden ved rapportering, men Schmit viste til at rapporteringsplikten gjelder for medlemslandene og ikke bedriftene. Medlemmene i komiteen var i hovedsak positive til forslaget, selv om det også var enkelte som mente EU ikke har kompetanse på dette området.

Utfordringer for arbeidsmarkedet av restriksjoner på fri bevegelse i EØS under koronapandemien

For å begrense risikoen for importsmitte, [strammet regjeringen 29. januar ytterligere inn på utlendingers adgang til innreise til Norge](#). I utgangspunktet får kun utlendinger som er bosatt i Norge anledning til å reise inn i Norge. Dette gjelder også EØS-borgere.

Fredag forrige uke varslet arbeids- og sosialminister Torbjørn Røe Isaksen at regjeringen [vil legge fram en ny kompensasjonsordning for arbeidstakere fra EØS-land](#) som har tjent opp rettigheter. «Med økende smittetall i Norge må vi regne med strenge restriksjoner for innreise i lengre tid. Da er det riktig å gi arbeidstakere fra EØS-området som er rammet av stengte grenser, en håndrekning», sier Isaksen til NTB. Detaljene i den nye ordningen er ikke klare, men arbeidet er høyt prioritert, opplyser departementet til NTB. Samtidig viser ministeren til at vurderingen av permitteringsgrunnlaget ligger hos partene i arbeidslivet og den enkelte arbeidsgiver, ikke hos departementet. «Det er derfor vi må lage en ny ordning», sier Isaksen til NTB.

Erlend Wiborg (FrP) viser at FrP er imot dette, siden de mener norske velferdsytelser skal gå til norske statsborgere og andre som bor og arbeider i Norge. På et [møte arrangert av Fellesforbundet](#) på torsdag i forrige uke, sa Rigmor Aaserud (A) at de som har betalt skatt «må få kompensasjon som andre arbeidsfolk». Arbeiderpartiet mener det er mulig å finne løsninger innenfor dagens regelverk, uten å vise til partene og permitteringsreglene.

[Fra 1. mars ble det åpnet for at dagpendlere fra Sverige og Finland](#) igjen kan komme på jobb i Norge. Helsedirektoratet og FHI mener det er forsvarlig å fjerne restriksjonene for denne gruppen, og anser at en test hver syvende dag er smittevernsfaglig tilstrekkelig. Kontroll med testing, bosted og arbeidsgiver blir strammet inn.

Også flere EU-land har strammet inn adgangen til innreise og stengt grensene for utlendinger. Kommisjonen mener flere av disse landene har innført for strenge tiltak, og viser til anbefalingene de selv har vedtatt i Rådet. Den nyeste [rådsanbefalingen om koordinerte reisestriksjoner i forbindelse med covid-19-pandemien](#) ble vedtatt av medlemslandene (Rådet) 1. februar 2021. Det er en oppdatering av Rådets anbefalinger fra oktober 2020 (se [omtale i informasjonspakken til Europautvalget 20. oktober 2020](#)). Formålet er å sikre en fortsatt koordinert tilnærming blant medlemslandene når de innfører restriksjoner på fri personbevegelse. I pressemeldingen understrekes det at Rådets anbefalinger ikke er juridisk bindende, og at det fortsatt er medlemslandenes myndigheter som har ansvar for å gjennomføre innholdet.

Rådsanbefalingen er merket som EØS-relevant fra EUs side. Det samme var [rekommandasjonen fra oktober 2020](#). I forslaget fra Kommisjonen sto det den gangen at den vil gjelde for EØS-landene som følge av deres forpliktelser knyttet til fri bevegelse av personer i det indre marked. Helseminister Bent Høie bekreftet overfor Aftenposten 7. september 2020 at [Norge da deltok i dialogen med EU](#) om de nye anbefalingene. I sin [redegjørelse i Stortinget 13. oktober 2020 sa helseministeren](#) at «Norge har stilt seg positiv til dette initiativet. Dette vil kunne skape forutsigbarhet for landene og avverge ubegrunnede hindringer. Samtidig er det opp til nasjonale myndigheter å vurdere risikobildet og beslutte tiltak ut fra nasjonale forhold». [Utenriksministeren fulgte opp i sin redegjørelse i Stortinget 17. november](#) og sa Norge har bidratt aktivt i utformingen av anbefalingen, og at den ivaretar i stor grad norske posisjoner. [Rådsanbefalingen fra oktober 2020 er foreløpig ikke tatt inn i EØS-avtalen](#). Regjeringen har ikke utarbeidet et EØS-notat.

I rådsanbefalingen fra 1. februar vises det fortsatt til at alle restriksjoner knyttet til fri bevegelse må være proporsjonale, ikke-diskriminerende og tidsbegrenset. [De viktigste endringene](#) er at det innføres en mørkerød kategori i EUs «trafikklyssystem» og at nye mutasjoner («variants of concern») tilføyes som nytt kvalitativt kriterium. Det anbefales at medlemslandene fraråder alle ikke-nødvendige reiser til røde og mørkerøde områder og krever at tilreisende fra mørkerøde områder skal ta en covid-19-test før ankomst og gå i karantene/selvisolasjon.

[Rådsanbefalingen omhandler også grensearbeidere](#) og personer som bor ved grensene (punkt 20). Det bør ikke kreves karantene, når disse krysser grensene for arbeid, skole, legebekø eller andre viktige aktiviteter, siden dette har en betydelig innvirkning på menneskers liv og eksistensgrunnlag. Så lenge smittesituasjonen er forholdsvis lik på begge sider av grensen er det unødvendig med hyppige tester ved grensepassering, står det i anbefalingen. Det understrekes at tett koordinering mellom land og grenseregioner er spesielt viktig.

[Allerede 16. februar sendte Kommisjonen et brev til alle EU-landene](#) for å minne de på at de skal anvende anbefalingen som de vedtok 1. februar. Etter kort tid, [24. februar ble det sendt brev til seks EU-land](#), Danmark, Sverige, Finland, Tyskland, Belgia og Ungarn, hvor Kommisjonen kritiserer strenge tiltak på grensene, og ber landene svare innen 10 dager.

I [brevet til Danmark kritiserer Kommisjonen de danske innreisereglene](#) som sier at EU-borgere som «ikke har fast bopæl i eller gyldig opholdstilladelse til Danmark, skal for at kunne indrejsje i Danmark have et anerkendelsesværdigt formål». Kommisjonen mener Danmark kan innføre mindre restriktive tiltak for å beskytte offentlig helse. I tråd med Rådsanbefalingen kan dette være karantene eller krav til testing av personer som kommer fra oransje, røde og spesielt fra mørkerøde områder, skriver Kommisjonen i brevet. Brevene er ikke offentlig tilgjengelige.

[Den finske regjeringen har svart på Kommisjonens brev](#), og skriver at formålet med restriksjonene er å «trygga folkhälsan och i synnerhet vars och ens rätt till liv». Det vises til at regjeringen har sendt et forslag til Riksdagen om tiltak for å bedre helsesikkerheten ved grensene. Ett mål er å kunne avvikle dagens restriksjoner og innføre mer rettede tiltak, i tråd Rådets anbefalinger. [Den](#)

[tyske regjeringen svarer at de ikke har til hensikt å stanse kontrollen](#) på grensene mot Tsjekia og Østerrike, og at rådsanbefalingen er ikke-bindende minstestandarder som kan fravikes.

[Restriksjoner på fri personbevegelse var også tema da EUs statsledere møttes 25. februar](#). I en pressemelding framhevet rådspresident Charles Michel at [lederne ble enige om](#) at:

- det fortsatt kan være nødvendig å begrense ikke-nødvendige reiser, men tiltakene bør være forholdsmessige.
- strømmen av varer og tjenester i indre marked må sikres ved å benytte «[green lanes](#)».

«Jeg har tillid til, at Kommissjonen vil sikre, at disse prinsipper overholdes», uttaler rådspresident Michel.

[EFTAs overvåkingsorgan ESA har åpnet en sak knyttet til norske restriksjoner](#) ved innreise på grunn av COVID-19. Det er en egeninitert sak, hvor ESA i først omgang ber om informasjon. Det første brevet ble sendt 24. november 2020 og gjelder restriksjonene som ble innført 6. november knyttet til karantenehotell og covid-19-test Det ble [besvart av Justis- og beredskapsdepartementet 4. januar](#) i år. [ESA sendte et oppfølgingsbrev 12. februar](#) i år, hvor de ønsker svar på en rekke spørsmål knyttet til restriksjonene som ble vedtatt 29. januar som kun gir utlendinger som er bosatt i Norge anledning til innreise. Norsk myndigheter har frist til 12. mars for å svare på spørsmålene.

Revisjon av trygdeforordningen

1. mars startet nye trilogforhandlinger mellom Europaparlamentet, Rådet og Kommissjonen om en revisjon av EUs trygdeforordning. Det har vært stor uenighet mellom EUs medlemsland, men etter at landene i slutten av februar ble enige om et nytt forhandlingsmandat, er det nå et håp om gjennombrudd. Dette gjennombruddet kom ikke på trilogmøtet 1. mars, men et nytt forhandlingsmøte er ventet i midten av mars.

[Forslaget til revisjon av trygdeforordningen](#) ble lagt fram i 2016. Formålet med revisjonen er å styrke fri bevegelse av arbeidskraft, samtidig som man skal hindre misbruk av og uthuling av sosiale sikkerhetsordninger. I EU/EØS-redegjørelsen i Stortinget 9. mai 2019 [sa utenriksminister Ine Eriksen Søreide \(H\)](#) at: «*Utgangspunktet for koordineringen vil fortsatt være at en person som har rett til trygdeytelser i en medlemsstat, ikke må tape sin rett ved å flytte til en annen medlemsstat*». Hun viste til at arbeidsledighetsytelser er det området hvor det har vært utfordrende å komme til enighet i EU, og at forslaget betyr en utvidet adgang til eksport av arbeidsledighetsytelser sammenlignet med i dag.

[Regjeringens EØS-notat](#) om revisjon av trygdeforordningen, oppdatert i desember 2020, gir informasjon om forslaget. Det omtaler blant annet forslaget om at siste arbeidsland, som hovedregel, skal ha ansvaret for å utbetale dagpenger til personer som under sitt siste arbeidsforhold var bosatt i et annet land enn arbeidslandet, hvis arbeidsperioden har vært på mer enn 12 måneder. Etter dagens regelverk er det bostedslandet som har ansvaret for dagpengeutbetalingen til helt ledige. For å hindre trygdemotivert innvandring, foreslås det å innføre krav om minst tre måneders arbeid før man får rett til sammenlegging av arbeidsløshetsytelser.

Forslaget fra Kommissjonen inneholder ikke endringer knyttet til kostnadsjustering av ytelser, som for eksempel barnetrygd. Flere land, også Norge, har ønsket å få dette inn som en del av forordningen, men har ikke fått gjennomslag.

Forhandlinger mellom Rådet og Parlamentet har vært vanskelige, blant annet ble enigheten om [en kompromisstekst våren 2019 avvist av medlemslandene](#), noe som er uvanlig. Likevel har [Rådet og Parlamentet blitt enige om deler av forslaget](#). Dette gjelder blant annet at:

- arbeidsledighetstrygd kan tas med til et annet EØS-land i seks måneder. I dag er grensen tre måneder.
- man må jobbe en måned i et annet EØS-land for å få rett på ledighetsytelser, forutsatt at man har opptjent trygderettigheter i et annet EØS-land. I dag gjelder retten etter én dag i Norge.

[EU-landene ble 24. februar enige om et nytt forhandlingsmandat](#). Det har vært et blokkerende mindretall i Rådet, og uenigheten har de siste to årene i hovedsak vært knyttet til tre spørsmål. Det er disse det nye mandatet handler om. Ifølge Agence Europe har det portugisiske formannskapet fått følgende mandat:

- *Arbeidsledighetstrygd for personer bosatt i et annet medlemsland enn den kompetente staten (trygdestaten)*. Mandatet innebærer at man kan ta med seg arbeidsledighetstrygden i seks måneder dersom man har hatt en uavbrutt tilknytning til trygdesystemet. Det åpnes for at grensearbeidere kan ha en lengre periode med «eksport» av ledighetstrygd, dersom de har en lang tilknytningstid til trygdesystemet. Sverige, Danmark, Nederland, Østerrike og Luxembourg var uenige i denne delen av mandatet.
- *Plikt for utstasjonerte arbeidstakere til å sende en forhåndsnotifisering til landet de reiser til*. Skjemaet som fylles ut skal blant annet slå fast hvor arbeidsgiver- og trygdeavgift skal betales. Prosessen har blitt kritisert for å være arbeidskrevende og byråkratisk, og det er ønske om å gjøre unntak for korte reiser. Det nye mandatet omtales som fleksibelt, og åpner for et horisontalt unntak for forretningsreiser og midlertidig unntak for korte reiser. Hva som menes med korte reiser er ikke avklart, men ifølge Agence Europe er mandatet 3 til 7 dager.
- *Aktivitet i flere land (pluractivity)*. Formålet er å få på plass en metode for å bestemme interessesenteret for en virksomhet, noe som blant annet skal bidra til å bekjempe såkalte postkasseselskaper. Kriteriet, «*working time performed in each member state where the activity is pursued*», har vært problematisk for flere medlemsland. I mandatet foreslås det at dette kriteriet fjernes.

Trilogforhandlingene 1. mars mellom Rådet, Parlamentet og Kommisjonen førte ikke fram. Ifølge Agence Europa så er [forhåndsnotifisering knyttet til utstasjonering det spørsmålet hvor Rådet og Parlamentet er mest uenige](#). Parlamentet ønsker ikke et horisontalt unntak for en slik forhåndsnotifisering, og mener at enkelte sektorer, som bygg og anlegg, ikke skal gis unntak. Den europeiske entreprenørorganisasjonen FIEC er også kritisk til et unntak, og mener at et slik vedtak vil åpne for svindel og det vil [omgå garantien som byggesektoren fikk](#) i utstasjoneringsdirektivet. Parlamentets forhandlingsleder Gabriele Bischoff (S&D) sa i sin tilbakemelding til sysselsettings- og sosialkomiteen (EMPL) 4. mars at det er en felles vilje om å komme fram til enighet, og at hun er [optimistisk med tanke på enighet under det portugisiske formannskapet](#).

Regjeringens EØS-notat inneholder ikke vurderinger av forslaget til revisjon av forordningen. Det står følgende om de økonomiske og administrative konsekvensene: «*Rekkevidden av Kommisjonens samlede forslag, slik de står per i dag, er uklare. Det er derfor p.t. vanskelig å overskue de økonomiske og administrative konsekvensene. Likeledes er det vanskelig å fastslå om kommunene vil bli berørt*».

Forhandlinger med Storbritannia om en avtale om trygdekoordinering

EØS EFTA-landene inngikk i desember 2018 en [skilsmisseavtale med Storbritannia](#). Avtalen trådte i kraft i det Storbritannia gikk ut av EU og EØS 31. januar 2020. Den tilsvarer i stor grad skilsmisseavtalen mellom EU og Storbritannia på de områder som er relevante for EØS-avtalen, med spesielt fokus på borgeres rettigheter. Avtalen dekker blant annet rettigheter knyttet til opphold, gjensidig godkjenning av yrkeskvalifikasjoner og trygdekoordinering. Samtidig var

Storbritannia som EØS-land å regne, for alle praktiske formål, ut overgangsperioden 31. desember 2020, og var i den perioden dekket av regelverket i EØS.

Den 8. desember 2020 ble Norge og Storbritannia så enige om [en egen trygdeavtale](#). Den skal sikre at nordmenn som reiser til Storbritannia fra 1. januar 2021, etter overgangsperiodens slutt, ikke mister pensjonsrettigheter de tjener opp der. Avtalen innebærer også at norske borgere sikres tilgang til akutt helsehjelp ved opphold i Storbritannia. Avtalen ses på som en overgangs- eller broavtale. På sikt har Norge som mål å få på plass en ny og moderne avtale. Det knyttes derfor spenning til de forhandlingene som nå slutføres mellom EØS EFTA-landene og Storbritannia om en fremtidig handels- og samarbeidsavtale.

Det kan i den sammenheng være relevant å se på hva Storbritannia og EU er blitt enige om i sin handels- og samarbeidsavtale. Den inneholder en [protokoll om koordinering av trygdeytelser](#) (se fra side 1132 i avtalen). Protokollen får anvendelse i de tilfellene hvor en borger har trygderettigheter i flere land som er part i avtalen, og hvor Storbritannia er ett av disse. Protokollen gir også rettigheter til slike personers familiemedlemmer og etterlatte. Formålet med protokollen er å avklare hvilket system innbyggerne har rettigheter etter, og hindre at borgere kommer i en situasjon hvor det må betales dobbel trygdeavgift eller at ingen lovgivning får anvendelse, slik at vedkommende står uten trygderettigheter. Trygdekoordineringen skal også hindre at borgere mottar doble trygdeytelser. De vanligste situasjonene hvor protokollen kommer til anvendelse er for personer som arbeider i mer enn ett land, hvor ett av disse er Storbritannia, hvis en person bor i et land og arbeider i et annet, eller hvis vedkommende flytter bopel til den andre avtaleparten, eller hvis personen reiser mellom partene i forbindelse med midlertidig opphold.

Avtalen inneholder også en bestemmelse om likebehandling av EU-borgere og britiske statsborgere, og omvendt, med tanke på betaling av trygdeavgift og rett til ytelser. Partene i avtalen er dermed forpliktet til å gi borgere fra den andre parten, med rettigheter etter protokollen, de samme rettigheter og plikter i henhold til en stats lovgivning som vedkommende stats egne borgere.

Det er likevel enkelte ytelser som er unntatt fra anvendelsesområdet til protokollen og dermed også kravet til likebehandling. Unntakene fra anvendelsesområdet er listet opp i protokollen. Anvendelsesområdet omfatter for eksempel ikke familieytelser, visse ikke-bidragspliktige kontantytelser eller ytelser knyttet til kunstig befruktning. Avtalen spesifiserer ikke nærmere hva som forstås med «familieytelser». Familieytelser forstås ofte, og i norsk kontekst, som å omfatte foreldrepenger, barnetrygd og kontantstøtte. Slike ytelser synes dermed ikke å være omfattet av kravet til likebehandling, og partene står derfor fritt til å innføre egne, mer restriktive, bestemmelser for familieytelser til borgere fra den andre avtaleparten.

Avtalens protokoll om koordinering av trygdeytelser inneholder et vedlegg som spesifiserer hva som menes med «ikke-bidragspliktige kontantytelser» for henholdsvis Storbritannia og de enkelte landene på EU-siden. For Storbritannias del omfatter dette for eksempel inntektsbaserte ytelser til arbeidssøkende, inntektsrelatert arbeidsavklarings- og dagpenger, og graviditets og barnetilskudd (Best Start-tilskudd og Best Start Foods-ytelse). Disse ytelsene er, på samme måte som familieytelser, unntatt fra anvendelsesområdet til protokollen.

Oppfølging av NAV-saken

Regjeringen nedsatte i november 2019 et granskningsutvalg for å gjennomgå den norske feilpraktiseringen av reglene for å ta med seg trygdeytelser til andre EU- og EØS-land for trygdemottakere bosatt i Norge. Utvalget ble ledet av professor Finn Arnesen, og leverte sin rapport, [Blindsonen \(NOU 2020: 9\)](#), i august 2020.

Utvalget fant at NAV over mange år har praktisert folketrygdlovens krav til opphold i Norge for mottakere av sykepenger, arbeidsavklaringspenger og pleiepenger i strid med trygdeforordningen

og øvrig EØS-rett. Utvalget peker, i rapportens sammendrag, på at «NAV har hovedansvaret for feilpraktiseringen. Samtidig har Arbeids- og sosialdepartementet, Trygderetten, påtalemyndigheten, advokater, domstolene og akademia et betydelig ansvar. En fellesnevner er at ingen har viet tilstrekkelig oppmerksomhet til konsekvensene av EØS-retten, særlig etter innlemmelsen av den nye trygdeforordningen i EØS-avtalen.» Utvalget trekker blant annet frem at Arbeids- og sosialdepartementet ikke har hatt tradisjon for å beskrive de begrensningene EØS-retten legger på anvendelsen av folketrygdlovens regler om krav til opphold i Norge.

Utvalget mener også at NAV, Arbeids- og sosialdepartementet og Trygderetten alle deler ansvaret for at det tok svært lang tid før det ble ryddet opp i praksisen. «Fravær av kritisk tenkning, god organisering, og opptreden i samsvar med det ansvar de ulike organer har, har medført at EØS-rettens betydning har befunnet seg i blindsonen til nær sagt alle involverte. Resultatet er at enkeltmennesker urettmessig har fått stanset ytelser, fått krav om tilbakebetaling av trygd, blitt stemplet som trygdemisbrukere, og også blitt idømt fengselsstraff på feilaktig grunnlag», skriver utvalget i sammendraget.

Utvalget kommer med flere konkrete anbefalinger som skal bidra til at en slik situasjon ikke oppstår på nytt. En av utvalgets anbefalinger er at trygdeforordningen må gjennomføres på en måte som sikrer at EØS-problematikk kan identifiseres. Utvalgets overordnede anbefalinger er gjengitt nedenfor.

Boks 3.1 Overordnede anbefalinger:

- EØS-rettslige forpliktelser, herunder trygdeforordningen, må gjennomføres på en måte som sikrer den enkeltes rettigheter og legger til rette for at EØS-problematikk kan identifiseres. Der EØS-regler er særlig relevante, bør dette fremgå av loven
- Departementet må redegjøre grundig for EØS-rettslige føringer av betydning for anvendelsen av loven i forarbeider til forslag om endring av folketrygdlovens regler
- Juridisk forskning og undervisning må i langt større grad ta inn over seg at EØS-rett ikke bare er et eget rettsområde, men også en integrert del av andre rettsområder
- Den EØS-rettslige kompetansen sentralt i Nav må styrkes
- Nav må sikre at EØS-rettslige spørsmål inngår som en integrert del av utarbeidelse av rundskriv og andre retningslinjer og i behandlingen av enkeltsaker
- Det må utvikles en forvaltningskultur i Nav der kommunikasjonen mellom avdelinger og linjer er god, slik at endringer i praksis raskt kan manifestere seg i hele etaten
- Den EØS-rettslige kompetansen i Trygderetten må styrkes
- Trygderetten bør etablere effektive tiltak for kunnskapsdeling internt for å sikre likebehandling og rettsikkerhet for brukerne
- Trygderetten bør ha systemer for å reagere når Nav ikke følger opp prinsipielle kjennelser
- Der Trygderetten eller domstolene legger til grunn en annen rettsoppfatning enn Nav, må Nav enten utfordre lovførståelsen videre i rettssystemet eller endre praksis for å sikre reell likebehandling
- Avdelingen som har fag- og lovgivningsansvar for de aktuelle ytelsene i departementet må (også) ha solid EØS-rettslig kompetanse
- Departementet må inkludere sikring av EØS-rettslige rettigheter i den risikobaserte styringen av arbeids- og velferdsetaten
- Departementet må sikre en nærhet til Nav som gir dem innsyn i praksis på sentrale områder. Dette bør organiseres slik at det er nær sammenheng mellom EØS-rettslig kompetanse og innsyn i praksis
- Dialogen mellom Nav og påtalemyndigheten må styrkes
- Påtalemyndigheten må ta et selvstendig ansvar for å avklare og vurdere den forvaltningsmessige behandlingen som ligger til grunn for anmeldelser
- Den EØS-rettslige kompetansen i de alminnelige domstolene må styrkes. Det må utvikles en kultur i domstolene som gjør at dommere identifiserer EØS-rettslige spørsmål også i straffesaker, og som kan bidra til å hindre at det avsies straffedommer for handlinger som etter EØS-retten er tillatt

Regjeringen melder, på [regjeringen.no](https://www.regjeringen.no), at de har satt i gang flere tiltak for å rydde opp etter feiltolkningen. Når det gjelder lovgivning er det satt i gang to tiltak:

- Samordning på tvers av departementene: Regjeringen har på bakgrunn av denne saken startet et arbeid med å gå gjennom hvordan det arbeides med EØS-rettslige spørsmål i statsforvaltningen. EØS-regelverket skal gjøres mer tilgjengelig slik at det blir enklere å forstå. Vi skal gjennomgå rutinene for høringer og oversettelser av EØS-regelverk. Oppfølgingen av EØS-rettspraksis fra EU-domstolen og EFTA-domstolen skal bli tydeligere samordningen mellom departementene bedre, og kompetansen i hele statsforvaltningen høyere.
- Lovutvalg: Regjeringen har allerede sett at det er behov for å vurdere sammenhengen mellom EØS-reglene og trygdlovgivningen nærmere. Regjeringen satte derfor ned et lovutvalg (23. juni) som skal levere innen sommeren 2021. Det er blant annet behov for å vurdere hvordan vi kan sikre at lovverket er tilgjengelig og gir en god nok framstilling av rettsstilstanden.

Regjeringen melder at det videre er satt i gang tiltak knyttet til etatsstyring og oppfølging internt i departementet. Det er i tillegg satt i gang andre tiltak som følge av feilpraktiseringen, blant annet retts hjelp tiltak og opprettelsen av en særskilt erstatningsordning.

Det har også vært gjennomført en [høring i Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite om NAV-saken](#) 9. og 10. januar 2020. I høringen møtte flere tidligere ministre med ansvar for arbeids- og sosialfeltet, EØS-feltet og justisfeltet. Blant annet møtte tidligere arbeids- og sosialminister Anniken Hauglie.

EFTA-domstolen har samtidig flere saker til behandling om feilpraktiseringen av trygdereglene. For øyeblikket behandler domstolen tre saker knyttet til dette spørsmålet: sak [E-8/20](#), [E-13/20](#) og [E-15/20](#).

Sak E-8/20 gjelder en anmodning om en rådgivende uttalelse i en sak for Høyesterett. Saken gjelder spørsmålet om en person bosatt i Norge kan straffedømmes for grovt uaktsomt bedrageri ved at han mottok arbeidsavklaringspenger etter folketrygdloven uten å opplyse om flere opphold i Italia i perioden der han mottok ytelsen. Tiltalte er anklaget for å ha forledet NAV til å feilaktig utbetale 309 458 kroner i arbeidsavklaringspenger. Tiltalte ble dømt for lovbruddet da saken var oppe for norske domstoler, og Høyesterett stadfestet tingrettens dom i 2017. Høyesterett gjenåpnet i midlertid saken i 2019. Høyesterett har stilt EFTA-domstolen i alt 16 spørsmål om forståelsen av trygdeforordningen og forholdet til nasjonal lovgivning. Det ble avholdt [rettsmøte](#) i saken 21. oktober 2020. I innlegget [holdt Norge fast ved at det går et skille i 2012](#), mens Europakommisjonen og EFTAs overvåkingsorgan ESA legger til grunn en tolkning av EØS-retten som [innebærer at Norge har feilbehandlet Nav-sakene helt siden EØS-avtalen trådte i kraft i 1994](#).

Sak E-13/20 gjelder også en anmodning om en rådgivende uttalelse. Trygderetten har bedt EFTA-domstolen ta stilling til et spørsmål om tilbakebetaling av dagpenger som ble utbetalt mens tiltalte oppholdt seg i Tyskland. Trygderetten har stilt EFTA-domstolen seks spørsmål i forbindelse med saken. Det ble avholdt [rettsmøte](#) for EFTA-domstolen 2. desember 2020.

Sak E-15/20 gjelder en anmodning om en rådgivende uttalelse i en straffesak for Borgarting lagmannsrett. [Lagmannsretten](#) har stilt EFTA-domstolen fem spørsmål, blant annet om betydningen av å ha avgitt falsk informasjon til NAV for å oppnå utbetalinger. Det skal avholdes rettsmøte i saken 23. mars i år.

I tillegg har EFTAs overvåkingsorgan, ESA, [åpnet formell sak mot Norge](#) vedrørende eksport av trygdeytelser. I brevet vises det til den daværende arbeids- og sosialministerens pressekonferanse i oktober 2019, hvor statsråden erkjente at Norge hadde feilpraktisert reglene for å ta med seg

visse trygdeytelser til andre EØS-land. Det vises også til sakene for EFTA-domstolen. Åpningsbrevet fokuserer på at norsk lovgivning fortsatt innebærer at mottakere av visse kontantytelser må oppholde seg i Norge eller søke forhåndstillatelse fra NAV. ESA konkluderer med at bestemmelsene i folketrygdloven om forhåndsgodkjenning av utenlandsreiser for disse ytelsene innebærer en begrensning i retten til eksport av trygdeytelser og strider mot EØS-avtalen, og retten til fri bevegelighet for arbeidstakere og personer, og retten til fri etablering. Regjeringen besvarte åpningsbrevet 25. februar (selv brevet er p.t. ikke publisert på [regjeringens tidslinje](#)).

I følge [Rett24](#) har ESA også sendt en brev til Norge med forespørsel om informasjon om anvendelsen av EØS-reglene om trygdekoordinering helt tilbake til 1994.

Videre har ESA sendt et brev med spørsmål om mulighetene for håndheving for enkeltpersoner påvirket av feilpraktiseringen. I dette brevet har ESA flere spørsmål knyttet til oppfølgingen av NAV-saken, og regjeringens tiltak for å identifisere og gi erstatning til personer som er skadelidende som følge av feilpraktiseringen. [Regjeringen besvarte brevet 7. januar](#).

ESA åpnet i januar i år en egeninitiert sak for å [undersøke anvendelsen av trygdeforordningens regler om familieytelser](#) i norsk rett. Det er sendt to brev til Norge hvor ESA ber om ytterligere informasjon om den norske [overgangsstonaden](#) og om [kontantstøtte](#).

Utenriksministeren vil redegjøre for:

Europas grønne giv

Utenriksminister Ine Eriksen Søreide, klima- og miljøminister Sveinung Rotevatn, olje- og energiminister Tina Bru og samferdselsminister Knut Arild Hareide hadde møte med Europakommisjonens visepresident og klimakommissær Frans Timmermans (Nederland), transportkommissær Adina Vălean (Romania) og energikommissær Kadri Simson (Estland). Formålet var å diskutere hvordan Norge og EU kan samarbeide om å realisere Europas grønne giv og ambisiøse klimamål.

Blant [temaene](#) som ble diskutert var:

- Vannkraft og Kommisjonens forslag til taksonomi for bærekraftige investeringer. Ifølge olje- og energiminister Tina Bru uttrykte Norge en bekymring for at kriteriene for vannkraft var for strenge, og at Kommisjonen var åpen for et nytt møte om saken.
- Kommisjonens pågående arbeid om grensetilpasningsmekanisme (karbontoll). Ifølge klima- og miljøminister Sveinung Rotevatn avventer regjeringen å ta stilling til saken til Kommisjonen har lansert sitt forslag.
- Mulighetene for å inkludere skipsfarten i EUs kvotemarked, som regjeringen i utgangspunktet er positive til, ifølge Rotevatn.

Ifølge regjeringens [pressemelding](#), diskuterte ministrene og kommissærene CO₂-avgifter og andre klimavirkemidler, sirkulær økonomi, elektrifisering av transportsektoren (inkludert fly), batterier, hydrogen, grønn shipping, havvind og karbonfangst- og lagring (CCS). Regjeringen har som mål at Norge skal tilby Europa en infrastruktur for CCS.

Det er stor interesse i EU for det norske Langskip-prosjektet for CCS, utviklingen av flytende havvind i Norge, norsk elbilpolitikk og det norske kortbanenettet som prøvearena for elektriske fly, ifølge de norske ministrene.

Ifølge Tine Bru hadde ikke [kommissærene](#) noen kritiske merknader til Norges olje- og gassvirksomhet.

Stortingets faggruppe for EU/EØS-informasjon har omtalt EUs grønne giv («Green Deal») i tidligere informasjonspakker, sist til møtet i [februar 2021](#) og til [EU/EØS-debatten i november 2020](#).

Forhandlingene om Norges framtidige forhold til Storbritannia

Norges forhandlinger med Storbritannia

EØS EFTA-landene inngikk i desember 2018 en [skilsmisseavtale med Storbritannia](#). Den trådte i kraft da Storbritannia gikk ut av EU og EØS 31. januar 2020. Overgangsordningen som ble avtalt mellom EU og Storbritannia, gjaldt også mellom EØS EFTA-landene og Storbritannia. Storbritannia fungerte derfor i praksis som EØS-medlem ut 2020.

EØS EFTA-landene har siden 31. januar 2020 forhandlet om en framtidig handelsavtale med Storbritannia. Håpet var å ha denne klar og godkjent av Stortinget 1. januar 2021, men regjeringen [innså i september 2020 at dette ikke ville være mulig](#). Etter et felles møte mellom handelsministrene i EØS EFTA og det britiske handelsdepartementet 25. februar, uttalte næringsminister Iselin Nybø at [partene nå gikk inn i siste fase av forhandlingene](#): «Målet er at en omfattende frihandelsavtale vil tre i kraft i løpet av 2021 og sikre næringslivet like, eller bedre, konkurransevilkår som sine konkurrenter».

For å sikre en bro frem til den framtidige avtalen er på plass, annonserte regjeringen i oktober 2020 at Norge og Storbritannia var blitt enige om en overgangsavtale. Denne ble [signert i London 8. desember](#) og omfatter også Island (Liechtenstein er omfattet av en avtale allerede inngått mellom Sveits og Storbritannia). Den midlertidige avtalen sikrer nulltoll på industrivarer (som i EØS-avtalen), men siden Storbritannia har gått ut av det felles regelverket i det indre marked, sikrer ikke avtalen nødvendigvis kontrollfrihet på grensen. Ifølge E24 så har [eksporten til Storbritannia siden 1. januar gått bedre enn fryktet](#). Noe av dette kan være knyttet til at britene ikke har innført et grensekontrollregime ennå. Først i april blir det innført krav om helsesertifikater for forsendelse av fisk og andre matvarer, og først i juli blir det innført grensekontroll. Så langt har også eksport av fisk gått noe ned til Storbritannia, kanskje fordi britisk eksport har slitt til EU og heller fått avkastning nasjonalt. Det er nok derfor litt tidlig å vurdere de langsiktige effektene for norsk eksport til Storbritannia. Denne vil også avhenge av forhandlingene mellom EØS EFTA-landene og Storbritannia som nå er i sluttfasen.

Regjeringen har hele tiden hatt som målsetning å ivareta mest mulig av dagens økonomiske samarbeid med Storbritannia, og at norsk næringsliv skal få minst like gode betingelser i samhandelen med Storbritannia som EU får. Regjeringen skrev allerede i 2016 at «*Det er i Norges interesse å opprettholde tollfrihet for industrivarer og forbedre markedsadgang for sjømat som ikke har tollfrihet i dag*». I de [norske målene for forhandlingene](#) fra juli 2020, understreket regjeringen at Norge ønsker:

- å videreføre nulltoll på industrivarer
- full frihandel for sjømat, altså en forbedring av dagens EØS-regime
- forhandlinger basert på dagens handel med landbruksvarer og beskyttelsen av sensitive norske landbruksvarer, og samtidig sikre bedre markedstilgang for enkelte landbruksvarer
- å videreføre dagens handel med tjenester i så stor grad som mulig, særlig innenfor skipsfart, telekommunikasjon, ingeniørvirksomhet, finans og forsikring
- å videreføre dagens markedsadgang for offentlige anskaffelser, også innenfor forsvar og sikkerhet
- et omfattende forhandlingsresultat for klima, miljø og arbeidstakerrettigheter som i avtalen mellom Storbritannia og EU

Til tross for de ambisiøse målene om videreføring av dagens regime og sikring av bedre markedsadgang for enkelte produkter, har næringsministeren advart om at norske bedrifter må være forberedt på at betingelsene for handelen ikke vil bli like gode som i dag og at en avtale ikke vil kunne erstatte EØS-avtalen.

Hva Norge eventuelt vil måtte gi i motytelser mot bedre markedsadgang på fisk, særlig på landbruksvarer, gjenstår også å se. Når man vet at avtalen mellom EU og Storbritannia har nulltoll på begge, så gir det kanskje et bilde av hva britene vil kunne kreve for Norges ambisjon om full frihandel for sjømat? Næringsministeren uttalte 28. september at det ikke er noen hemmelighet at landbruk er sensitivt for Norge. Bondelaget advarte i et [brev til næringsministeren](#) mot å bytte landbruk mot fisk i forhandlingene med Storbritannia. Næringsministeren [avviste en slik kobling](#) og sa at «*Forhandlinger er gi og ta. Og så er det noe som er viktig for oss, og noe som er viktig for britene. Men det er også slik i forhandlinger, særlig når man nærmer seg slutten, at man må holde kortene tett inntil brystet.*»

Tjenester vil være en annen utfordring. De er ikke inkludert i den midlertidige avtalen og skaper utfordring i forhandlingene om en fremtidig avtale. I sin redegjørelse til Stortinget 17. november 2020 sa utenriksminister Ine Eriksen Søreide at «*fordi Storbritannia ikke lenger ønsker å være del av regelverket for det indre marked slik vi er gjennom EØS, vil handelen med Storbritannia, ikke minst på tjenesteområdet samt den frie bevegelse av personer, nødvendigvis møte flere hindringer enn i dag*». Utenriksministeren har tidligere uttalt at [tjenestehandel er et vanskelig tema for britene](#), og at dette nettopp skyldes at tjenester er tett forbundet med den frie flyten av arbeidskraft på tvers av landegrensene i EU. Avtalen mellom EU og Storbritannia viser det samme. I regjeringens mål fra juli 2020 er allikevel ambisjonen å videreføre dagens handel med tjenester (EØS) i så stor grad som mulig, særlig innenfor skipsfart, telekommunikasjon, ingeniørvirksomhet, finans og forsikring. Det vil derfor være interessant å se om Norge og EØS EFTA-landene oppnår noe mer enn det EU og Storbritannia har inngått i sin avtale.

Markedsadgang for varer og tjenester er én ting. På dette området er forhandlingene kanskje ikke helt ulike andre handelsforhandlinger, selv om utgangspunktet er det omvendte, at man forhandler seg bort fra et fullintegrert markedsforhold.

Der avtalen mellom EU og Storbritannia skiller seg ut (se lenger ned), og går lenger enn en vanlig handelsavtale, er på det såkalte «*level playing field*», eller like konkurransevilkår, og hvilke strukturer og tiltak man har for å sikre dette. Vil Norge og de andre EØS EFTA-landene følge etter og forhandle samme type regler med Storbritannia, inkludert ensidige mottiltak dersom man opplever at motparten undergraver konkurransevilkårene? Vil man vektlegge integriteten i det indre marked (EØS) like mye som EU gjorde i sine forhandlinger, og med det gå lenger enn en mer tradisjonell EFTA-handelsavtale? Vil dette være i EØS EFTA-landenes interesse, og vil Storbritannia godta dette med en mye mindre partner enn EU?

Og hva vil eventuelt institusjonene for dette være? Vil EØS EFTA-landene og Storbritannia speile den komitestrukturen og den tvisteløsningsmekanismen som er inkludert i avtalen med EU? Og hva gjør EØS EFTA dersom EU kommer med mottiltak? Følger man etter, for å bevare integriteten i det felles markedet med EU (EØS)?

En vanlig handelsavtale for Norge/EFTA har ikke en slik struktur. EFTA-avtalene legger stort sett opp til én felleskomite som evaluerer avtalen med jevne mellomrom. Her tas eventuelle konflikter opp. Man har ikke samme tvisteløsningsmekanisme som den det er lagt opp til i avtalen mellom EU og Storbritannia, og heller ikke samme mulighet for ensidige mottiltak. Det blir derfor interessant å se om EØS EFTA-landene i forhandlingene med Storbritannia legger seg på linje med en mer tradisjonell EFTA-handelsavtale, eller om de vil forhandle om en mer omfattende struktur?

Til slutt, avtalen mellom EU og Storbritannia inkluderer også en parlamentarisk dimensjon og en interparlamentarisk komite mellom det britiske parlamentet og Europaparlamentet. Vil EØS EFTA legger seg på samme linje, eller vil man velge en mer tradisjonell tilnærming hvor slike komiteer ikke er vanlige? Og hvilke konsekvenser vil dette få for Stortingets involvering og oppfølging av avtalen?

Bilaterale avtaler mellom Norge og Storbritannia

Norge har parallelt med EØS EFTA-forhandlingene, forhandlet *bilateralt* med Storbritannia om avtaler for blant annet fiskeriforvaltning, trygd/helse, utdanning og justis. Les mer i [informasjonspakken til Europautvalget 10. desember 2020](#). [Se egen sak om avtale på trygdefeltet lenger opp](#).

Handelsavtale mellom EU og Storbritannia

Storbritannia og EU inngikk 24. desember 2020 en handels- og samarbeidsavtale (*Trade and Cooperation Agreement*, forkortet *TCA*). Den trådte midlertidig i kraft 1. januar 2021, men avventer endelig godkjenning av Europaparlamentet.

Storbritannia går med [den nye avtalen](#) ut både av EUs tollunion og EUs indre marked. De er dermed i lik situasjon som Norge mht. tollunion (utenfor), men i ulik situasjon fra Norge mht. det indre marked (utenfor istedenfor innenfor).

Storbritannia blir med den nye avtalen som tredjeland å regne, selv om avtalen på noen områder går lenger enn en vanlig handelsavtale. Dette gjelder særlig opprettholdelse av nulltoll på all varehandel, inkludert (i motsetning til EØS-avtalen og mange andre handelsavtaler) nulltoll også på landbruksvarer og fisk. Avtalen mellom EU og Storbritannia skiller seg også fra en vanlig handelsavtale når det gjelder «*level playing field*», eller like konkurransevilkår, hvor det er mer omfattende forpliktelser og også en mulighet til å innføre ensidige mottiltak mot angivelige brudd på disse.

Europakommisjonen har publisert et [fakta-ark om avtalen](#). I [informasjonspakken til europautvalgsmøtet i februar](#) beskrev vi også noen vesensforskjeller mellom det samarbeidet Storbritannia hadde før (EU/EØS), og som det får nå (handelsavtale). Vi tar med noen av hovedelementene igjen her, men viser til informasjonspakken for mer detaljer:

Det er kommet mye klager fra britisk næringsliv på det skjemaveldet de nå møter når de skal eksportere sine varer til EU. Noe er knyttet til det nye tollregimet (at varer må deklarerer til tross for nulltoll), men de største utfordringene ser ut til å være knyttet til nye hindre ved ikke lenger å være del av EUs indre marked. Det betyr at alle varer som skal eksporteres til EU, som for eksempel landbruksvarer, fisk og kjemikaler, må bevise at de oppfyller standardkrav i EU. Som med tolldeklarasjon, er det knyttet administrative kostnader til dette, men disse er ofte mer omfattende og tidkrevende, som for eksempel krav om helsesertifikat fra veterinærer ved eksport av visse landbruksvarer. Det kan også medføre fysisk kontroll av varer ved grensen, noe som igjen kan medføre forsinkelser. En rekke nyhetssaker viser til [utfordringer for britiske eksportører](#), særlig innenfor landbruks- og fiskeeksport. Noe av dette kan være startvansker, men mye [ligger implisitt i det å gå ut av et felles marked](#).

I begynnelsen av mars presenterte den britiske regjeringen planer om ensidig å utsette grensekontrollregimet mellom England/Wales/Skottland på den ene siden og Nord-Irland på den andre. For EU er et slikt regime viktig siden Nord-Irland fremdeles er underlagt visse regler i EUs indre marked. Etter avtalen skulle et slikt grensekontrollregime være innført fra 1. april, for å sikre at varer som eksporteres til Nord-Irland oppfyller kravene i det indre marked. Britene ønsker nå å utsette dette regimet, som blant annet innebærer ny infrastruktur for grensekontroll ved havner i Nord-Irland, til oktober. Den nord-irske landbruksministeren (DUP) har også [stoppet arbeidet med å etablere permanente kontrollstasjoner i havnene](#). EU mener den siste utviklingen bryter

med Storbritannias internasjonale forpliktelser og har [truet med traktatbruddsak. Europaparlamentet har bestemt seg for å utsette behandlingen av handels- og samarbeidsavtalen](#), som normalt skulle ha gått i plenum i april, og har truet med å ikke godkjenne avtalen dersom Storbritannia gjennomfører sine planer.

Opprinnelsesregler

Avtalen mellom EU og Storbritannia introduserer også [nye opprinnelsesregler](#). Britiske næringslivsaktører er vant til å importere varer fra tredjeland for reeksport til EU, eller for reeksport etter en viss bearbeiding. Dette er vanskeligere når Storbritannia er ute av EUs tollunion dersom varen ikke oppfyller de nye opprinnelseskravene. De regulerer blant annet hvor stor del av produktet som må anses som britisk eller europeisk for å unngå toll ved eksport. De setter også krav til grad av bearbeiding som er nødvendig for å sikre dette. Svein Roald Hansen (Ap) stilte 23. februar et [skriftlig spørsmål til regjeringen om hva dette betyr for norsk eksport av for eksempel bildeler til bilproduksjon i Storbritannia](#). Regjeringen skriver at Storbritannia med sin uttreden av EU også har fratrudd opprinnelseskonvensjonen, som sikrer like opprinnelsesregler hos avtalepartene. Like opprinnelsesregler er en forutsetning for kumulasjon og dermed mulighet for tollreduksjon eller nulltoll for en vare som består av innsats med opprinnelse fra et annet land enn de som er med i frihandelsavtalen. Avtalen mellom EU og Storbritannia sikrer bare kumulasjon mellom Storbritannia og EU²⁷. Det betyr at f.eks. norske (eller sveitsiske, japanske eller tyrkiske) innsatsvarer vil bli regnet for å ha sin opprinnelse i tredjeland. Materialer fra tredjeland tillates kun brukt (for å oppnå tollfrihet mellom Storbritannia og EU) dersom verdien av materialene ikke overstiger visse prosentgrenser. Finansministeren skriver i svaret at regjeringen er «*opptatt av at opprinnelsesreglene skal sikre så gode rammevilkår for norsk næringsliv som mulig. Det pågår for tiden forhandlinger med Storbritannia med sikte på å få til best mulig løsninger for Norge.*»

«Level-playing field», handlingsrom og komitestruktur

Det området som kanskje fikk mest oppmerksomhet i forhandlingene mellom EU og Storbritannia, var spørsmålet om «*level playing field*», eller like konkurransevilkår. Dette dreide seg blant annet om i hvilken grad Storbritannia kan fjerne seg fra (divergere fra) EUs standarder knyttet til det indre marked. I avtalen har man endt opp med at Storbritannia får vedta egne lover, men ikke kan gjøre dette på en måte som skaper ulike konkurransevilkår eller undergraver det indre marked. I så tilfelle kan EU komme med ensidige mottiltak. Det samme gjelder andre vei. Det gjenstår å se *hvor* grensen går for å reagere og *hva* eventuelt mottiltakene kan og vil være. I tillegg er det uklart hvorvidt det på EUs side er noe Kommisjonen kan beslutte alene, eller om Europaparlamentet også skal involveres (ikke bare informeres). Dette er spørsmål som vil stå sentralt når Europaparlamentet skal behandle avtalen.

Så kan det bare spekuleres i på hvilke lovområder Storbritannia kan forventes å divergere først og mest, og hvor stort handlingsrommet vil være. Noen har pekt på arbeidslivsfeltet, for eksempel gjennom endringer på arbeidstids- og vikarbyråregelverket, som Storbritannia ofte har vært kritisk til som EU-medlem.

Avtalen legger også opp til en omfattende komitestruktur for etterlevelse og utvikling av samarbeidet. Øverst står et partnerskapsråd som skal overse implementering av avtalen. Rådet kan møtes i ulike formasjoner avhengig av fagfelt og har myndighet til å ta bindende beslutninger ved gjensidig samtykke. Rådet vil få [støtte fra 19 underliggende komiteer og fire arbeidsgrupper](#). Ingen av komiteene under den nye avtalen mellom EU og Storbritannia er etablert ennå, og det er derfor vanskelig å si hvordan de vil fungere i praksis, og hvordan etterlevelsen av avtalen vil være. Interessant for Stortinget er at det også etableres en parlamentarisk komite mellom partene til avtalen. Spørsmålet blir om EØS EFTA-landene i sin avtale med Storbritannia vil speile en tilsvarende struktur (se lenger opp).

EU's kvotefastsettelse i fiskevernsonen på Svalbard

EU har vedtatt en [forordning om fiskekvoter](#) for fiske i 2021. Forordningen fastsetter blant annet kvoter for fiske av torsk i fiskevernsonen ved Svalbard. EU har tildelt unionen en kvote på til sammen 28 431 tonn torsk, noe som er en økning fra [fiskekvoten for 2020](#), som var på 27 295 tonn torsk. EUs kvote for 2020 omfatter Det forente kongeriket («UK»), noe kvoten for 2021 ikke gjør. EUs fiskekvote-forordning for 2021 tildeler samtidig UK en separat kvote på 4 323 tonn.

Norge har fastsatt en [forskrift om regulering av fiske etter torsk i fiskevernsonen ved Svalbard](#) for 2021. Forskriften tildeler EU en fiskekvote på 17 885 tonn torsk for 2021. Storbritannia tildeles en kvote på 5 500 tonn torsk. I 2020 var kvoten, slik fastsatt i den norske forskriften, tilsvarende kvoten fastsatt i EUs forordning. Det betyr at EU, utenom UK, hadde en kvote på omlag 24 000 tonn torsk for 2020. Norge har dermed redusert EUs kvote med nesten 6 000 tonn fra 2020 til 2021.

Samtidig er Storbritannias kvote for 2021 økt med over 2 000 tonn sammenliknet med den UK ble tildelt etter EUs fiskekvote-forordning for 2020.

Tabellen nedenfor viser torskekvoter for 2021 og 2020, slik de fremgår henholdsvis av den norske forskriften og EUs fiskekvote-forordning.

Torskekvoter i fiskevernsonen ved Svalbard (tonn)				
	2021		2020	
	Norsk forskrift	EUs forordning	Norsk forskrift	EUs forordning
EU (eks. UK)	17 885	28 431	-	24 009
UK	5 500	4 323	-	3 286
Total EU og UK	23 385	32 754	27 295	27 295

Det har vært kontakt på politisk nivå mellom fiskeri- og sjømatminister Odd Emil Ingebrigtsen og EUs miljø-, hav- og fiskerikommisær, Virginus Sinkevičius, og det ble avholdt et møte mellom disse 11. februar i år. I etterkant av møtet uttalte fiskeri- og sjømatministeren, [i en pressemelding](#), at «Norge protesterer mot EUs ensidige kvotefastsettelse i fiskevernsonen ved Svalbard. Dette er helt uakseptabel opptreden av EU. Det er Norge som har enerett til å regulere fisket i fiskevernsonen ved Svalbard, og det er bare Norge som kan tildele EU fiskekvoter i området». Fiskekvotene i fiskevernsonen fastsettes basert på historisk fiske, og fiskeriministeren peker på at EUs kvote ble redusert som følge av Storbritannias uttreden fra EU. Nærings- og fiskeridepartementet begrunner også reduksjonen i tredjelandskvoten med Storbritannias uttreden fra EU. «Med Storbritannias uttreden av EU ble aktørbildet i fiskerierne endret. Da var det også naturlig å gjøre en ny vurdering av kvotene i fiskevernsonen», svarer departementet til [Fiskeribladet](#).

I den [muntlige spørretimen 17. februar](#) svarte statsminister Erna Solberg følgende, på et oppfølgingsspørsmål fra stortingsrepresentant Marit Arnstad: «Så har vi noen konflikter, og en av konfliktene er det vi har protestert på, nemlig den ensidige fastsettelsen av fiskekvoter. Vi mener at det er en krenkelse av norske rettigheter. Det er et brudd på EUs forpliktelser til havrettskonvensjonen, og vi tar det på alvor. Vi kommer til å følge det opp. Vi har fulgt det opp med protester og tatt det opp på politisk nivå direkte. Det er selvfølgelig slik at vi ikke vil akseptere det. Det betyr at vi vil kontrollere de fiskebåtene. Hvis ikke vi kommer til enighet med EU om hvordan vi skal forvalte dette, og de aksepterer den, må vi også inndra og bøtelegge båter som benytter seg av de kvotene.»

Fra EUs sin side har de uttrykt frustrasjon over reduksjonen i kvotetilgangen i fiskevernsonen, og EU hevder den norske kvotefastsettelsen for 2021 er diskriminerende. «*Vi beklager at Norge har tatt en ensidig avgjørelse som bryter med den veletablerte tilnærmingen og begrenset mengden arktisk torsk som EU-flåten kan fiske i havet rundt Svalbard*», sier Europakommisjonen til [Nationen](#). Kommisjonen gir videre uttrykk for at de ikke ble informert om avgjørelsen på forhånd, og de ikke fikk drøftet den. «*Kommisjonen inviterer [Norge] til å trekke tilbake disse diskriminerende ordningene. Kommisjonen er også i ferd med å analysere passende tiltak for å slå tilbake mot de diskriminerende norske tiltakene, i tilfelle de ikke trekkes tilbake, og vil orientere medlemslandene om det*», sier Kommisjonen til Nationen. Den 26. februar vedtok EUs medlemsland enstemmig en såkalt Note Verbale om norsk lovgivning om kvoter for torsk og andre Svalbard-saker: «*Note Verbale to the Kingdom of Norway regarding the Norwegian legislation on EU quota for Arctic cod and other issues in Svalbard*». Det er uklart hva som er innholdet i denne noten rettet mot Norge, siden den er unntatt offentlighet.

Fiskerierorganisasjonene i EU har også reagert på den norske kvotefastsettelsen. I [et brev til Europakommisjonens president, Ursula von der Leyen](#), datert 11. januar 2021 gis det uttrykk for stor misnøye. «*We face for the first time in the history of the EU a genuine and significant threat to our interests that requires the highest level of political attention and intervention*», skriver de i brevet. I tillegg pekes det på at «*The post-Brexit 2021 cod quota for the EU (excluding UK) in fishing zones 1 and 2b (commonly referred to as Svalbard cod quota) amounts to 28,516 metric tonnes. Norway however has issued a unilateral regulation on 19 December 2020 proclaiming that the EU will be allocated 37% less Svalbard cod quota (leaving more quota for Norway). There is no legal basis under international law for Norway to regulate the amount of quota EU flagged vessels may fish in the Svalbard zone, as these are international waters under the Svalbard Paris Treaty*».

Til [Dagens Næringsliv](#) erkjenner fiskeriministeren at kvotetildelingen har ført til en «mulig skarp situasjon» mellom Norge og EU. «*Vi må bare konstatere at de svarer dette, men det må basere seg på en misforståelse fra EUs side. Vi har en suveren rett til å fastsette kvotene i Svalbardsonen. Det vil vi fortsette med, og vi vil håndheve de kvotene som er fastsatt*», sier Ingebrigtsen til DN.

EU har i forordningen også i år gitt EU-land muligheter for å fange snøkrabbe i området på Svalbard. EU vil tillate 11 fartøy fra Latvia, fire fra Litauen, tre fra Polen, ett fra Estland og ett fra Spania å fangste snøkrabbe i 2021. Samtidig understrekes det at det, for EUs del, er flaggstatene som har hovedansvaret for å sikre at gjeldende lovgivning overholdes. Et latvisk rederi, som ble ilagt straff for ulovlig snøkrabbefiske i havområdene rundt Svalbard, tok saken til norsk domstol - men tapte i Høyesterett. Nå har rederiet [tatt saken til den internasjonale voldgiftsinstitusjonen](#) (ICSID). Det er første gang Norge har blitt stevnet i et såkalt investor-stat-søksmål i den internasjonale voldgiftsordningen. Dette gjøres under en bilateral investeringsavtale (såkalt BIT) mellom Norge og Latvia. [Norge har ikke inngått slike avtaler siden 1990-tallet, og har kun 14 totalt.](#)

Norsk suverenitet på Svalbard er hjemlet i [Svalbardtraktaten](#). Traktatens fastsetter Norges fulle og uinnskrenkede høyhetsrett over Svalbard, og gir Norge rett til å treffe passende forholdsregler for ressursforvaltningen for øygruppens territoriale farvann. Traktaten fastsetter samtidig regler om like rettigheter til enkelte ressurser og krav til likebehandling av borgere fra traktatlandene.

Norge har, med hjemmel i den [Økonomiske soneloven](#), opprettet en fiskevernsoner på 200 nautiske mil fra grunnlinjene utenfor Svalbard. Fordelingen av fangstkvoter i fiskevernsonen skjer på bakgrunn av tradisjonelt fiske i områdene rundt Svalbard. Om anvendelsen av Svalbardtraktaten i fiskevernsonen, skriver regjeringen på [regjeringen.no](#) at «*Det er imidlertid et omstridt spørsmål*

hvorvidt Svalbardtraktaten får anvendelse utenfor territorialgrensen på 12 nautiske mil dvs. på kontinentalsokkelen og i fiskevernsonen. Man har imidlertid unnlatt å sette spørsmålene om Svalbardtraktatens fortolkning på spissen, siden fiskevernsonen er ikke-diskriminerende og fiskeadgangen i sonen er fastsatt på grunnlag av tradisjonelt fiske som er et objektivt kriterium.» Norges klare standpunkt er at Svalbardtraktaten ikke får anvendelse i fiskevernsonen og på sokkelen, men kun fastlandet Svalbard og i territorialfarvannet.

Internasjonal handel, ny generaldirektør i WTO, valg av ny generalsekretær til OECD

I en rapport om [handelsagendaen for 2021](#) indikerer kontoret til USAs handelsrepresentant (USTR) følgende prioriteringer i handelspolitikken til den nye amerikanske administrasjonen: covid-19-gjenreisning, bekjempelse av klimaendringene og arbeidslivsspørsmål. Rapporten er mindre detaljert enn tidligere år siden den er skrevet før Biden sin utnevning til handelsrepresentant, Katherine Tai, er bekreftet. Samtidig går den inn på hvordan USTR skal tilnærme seg arbeids-, menneske- og miljørettigheter, og beskriver blant annet hvordan handelspolitikken skal styrke lønninger både i USA og i partnerland. Dette blir viktigere enn å identifisere nye markeder og initiere nye handelsavtaler.

Rapporten legger vekt på gjennomgang av eksisterende avtaler i et innenrikspolitisk-, klima- og arbeidsmarkedsperspektiv: *“The trade agenda will include a review of existing trade programs to evaluate their contribution to equitable economic development, including whether they reduce wage gaps, increase worker unionization, promote safe workplaces, tackle forced labor and exploitative labor conditions, and lead to the economic empowerment of women and underrepresented communities”*. Rapporten vurderer også muligheten for en karbongrensemekanisme, slik EU gjør, og understreker behovet for å sikre amerikansk tilgang til nødvendige medisinsk utstyr i bekjempelsen av en pandemi.

Det kan derfor se ut som om prioriteringene i den amerikanske handelspolitikken i første omgang blir mer innad- enn utadrettet. President Biden skal også ha uttalt at det [ikke vil være aktuelt å inngå nye handelsavtaler før Kongressen har vedtatt nasjonale økonomiske stimulustiltak](#). Katherine Tai ga i sin høring i Senatet allikevel uttrykk for at handelspolitikken ikke på noen måte skal komme i bavejen av nasjonale hensyn. Samtidig signaliserte hun at hun vil bruke tid på å [gå igjennom eksisterende avtaler og pågående prosesser](#) og ønsket ikke å gå inn på konkrete posisjoner i disse under høringen. Dette betyr at det kan ta tid å konkludere nye forhandlinger. Dette kan ha vært skuffende for partnere som Storbritannia som hadde håpet på rask slutføring av handelsforhandlingene som ble initiert under Trump-administrasjonen. Tai ville heller ikke si noe om Biden-administrasjonen burde tilknytte seg CPTPP igjen, en handelsavtale mellom partnere i Stillehavsområdet, som Obama var en pådriver for som ledd i sin «*Pivot to Asia*», men som Trump trakk seg fra i 2017.

Tai ga også få indikasjoner på om hun vil anbefale President Biden å reversere straffetollen som President Trump innførte overfor sine allierte på stål og aluminium, til tross for særlig stort press fra EU om dette. Hun kalte toll et legitimt redskap i handelspolitikken, og sa at stålsaken hadde sin opprinnelse i overproduksjon i Kina og andre land. En effektiv løsning ville være *“a whole slew of policy tools to address that larger problem”*. Tai skal allikevel ha vært interessert i å finne en løsning på den langvarige Boeing/Airbus-saken i WTO. Europakommisjonens president, Ursula von der Leyen, og President Biden ble 5. mars [enige om å utsette, i foreløpig fire måneder, all straffetoll innført i saken](#). USA hadde da allerede fjernet [straffetollen mot Storbritannia](#) som ble innført da Storbritannia fremdeles var EU-medlem.

Multilateral tilnærming

Samtidig som den nye amerikanske administrasjonen i første omgang kan se ut til å prioritere et noe innadvendt blikk på den økonomisk politikken og handelspolitikken, har President Biden vært

tydelig på at han, i motsetning til President Trump, ønsker å jobbe *sammen med* sine allierte i internasjonale handelsspørsmål, være det i WTO, opp mot partnere i Asia og kanskje spesifikt i forholdet til Kina. Utenriksdepartementet skriver også i forslag til dagsorden for Stortingets europautvalg at «*Biden-administrasjonen har signalisert at USA igjen vil innta en lederrolle i det multilaterale samarbeidet*».

Der hvor Trump-administrasjonen valgte bilateralisering og ofte splittelse i sine handelsrelasjoner, og innførte en rekke ensidige tiltak uten dialog med sine allierte, kan det se ut som om President Biden vil endre tilnærming og ikke minst retorikk, selv om det kanskje er [for tidlig å si om substansen i selve politikken, mht. WTO-reform for eksempel, vil endres i stor grad](#). Biden-administrasjonen vil uansett kunne bidra til mer forutsigbarhet i handlingspolitikken og i det multilaterale samarbeidet, noe som bør være godt nytt for Norge og andre allierte.

WTO-reform er en prioritet, selv om dette ikke var hovedtema i høringen til Tai i Senatet. Biden-administrasjonen bidro raskt med å bekrefte Ngozi Okonjo-Iweala som ny WTO-generaldirektør etter at President Trump hadde gått imot utnevnelsen. Mange håper dette kan bidra positivt til nødvendig momentum i reform-arbeidet i WTO, både med hensyn til tvisteløsningssystemet, etterlevelse av eksisterende regelverk og ferdigstilling av forhandlinger om nye avtaler. Kanskje er det også forventninger til at den første kvinnelige og første afrikanske lederen kan bidra til å bygge bro mellom utviklingsland og utviklede land.

Om USA også raskt vil bidra til å utnevne nye dommere til ankeorganet i WTO, gjenstår å se. Det er nok å forvente at USA fremdeles vil ha en helt egen agenda for WTO-reform, som i stor grad skal tjene amerikanske interesser. Det er heller ikke sikkert utestående spørsmål knyttet til multilaterale fiskeri- eller dataforhandlinger i WTO vil løses over natten med en ny amerikansk administrasjon. Uenighet mellom USA og EU over personvern og dataflyt bidro i sin tid til å strande de såkalte TiSA-forhandlingene (om handel med tjenester). Med tre svært ulike standardregimer (det amerikanske, europeiske og asiatiske/kinesiske) gjenstår det store utfordringer med å få til nye multilaterale avtaler på dette og andre områder.

I hvilken grad [USAs WTO-reformagenda vil være kompatibel med EUs og andres reform-agendaer gjenstår også å se](#). Europakommisjonen har akkurat presentert [en ny handelsstrategi](#) hvor WTO er en hovedprioritering. [Kommisjonen skriver i et eget Q&A-dokument](#) at den ønsker å:

- Vedta et første sett WTO-reformer med fokus på bærekraftig utvikling, og å arbeide mot integrering av bærekraft i organisasjonens arbeid.
- Styrke WTO-reglene om negative samvirkende effekter av myndighetsintervensjon i medlemslandenes økonomi.
- Gjøre det enklere å forhandle nye avtaler på områder som er viktige for store undergrupper av WTO medlemmer.
- Finne en varig løsning på den nåværende fastlåste situasjonen rundt WTOs bindende tvisteløsningssystem.
- Gjøre WTOs overvåkning av medlemslandenes handelspolitikk mer effektiv.

EU jobber også sammen med Canada om konkrete forslag til WTO-reform. Canada har invitert «likesinnede» WTO-partnere til reformmøter. Norge er med i denne gruppen. Kina og USA har ikke vært med. For Norge har det innenfor gruppen vært særlig viktig å finne løsninger på spenningen mellom de utviklede landene og utviklingslandene i WTO. Utviklingsland mener at de bør få større konsesjoner fra utviklede land i forhandlinger om nytt regelverk i WTO. Dette er en viktig grunn til at Doha-runden ennå ikke er avsluttet, etter nesten 20 år med forhandlinger, og til at forhandlinger om andre multilaterale avtaler har vært vanskelige. De utviklede landene på sin side er ofte kritiske til hvordan noen land som etter hvert har fått en svært utviklet økonomi, fremdeles påberoper seg utviklingsstatus for å beholde fordeler i WTO. Det blir derfor viktig å diskutere med sistnevnte villigheten til å påta seg nye forpliktelser innenfor dagens system. Både ny WTO-leder og ny amerikansk administrasjon vil være viktig for denne type reformarbeid.

Norge er ved WTO-ambassadør Dagfinn Sørli også blitt tildelt en lederrolle i WTOs TRIPS-råd (for immaterielle rettigheter) hvor det pågår en dragkamp mellom nettopp en rekke utviklingsland og mange vestlige land inkludert Norge, EU og USA. Med støtte av over 100 medlemsland, har Sør-Afrika og India foreslått en midlertidig oppmykning av patentkravene knyttet til covid-19-vaksiner for å gjøre det lettere å produsere generiske vaksiner også i og for fattigere land. Mange vestlige land inkludert Norge har ment at beskyttelse av patentrettigheter er nødvendig for å utvikle vaksiner og medisiner så raskt som mulig. Regjeringen har understreket at Norge er med i dugnaden for å sikre rettferdig distribusjon av effektive vaksiner mot covid-19 gjennom blant annet COVAX-samarbeidet. I en [uttalelse til FNs sikkerhetsråd 17. februar](#) vektla utenriksministeren viktigheten av 1) rettferdig global adgang til covid-19 vaksiner, 2) full og uhindret humanitær tilgang til vaksiner for de mest utsatte gruppene, og 3) at fiendtligheter må opphøre for å tillate vaksinasjon i konfliktområder.

Det har vært press både i Europaparlamentet og i Kongressen om at EU og USA bør snu i saken om oppmykning av patentkravene i TRIPS-rådet. I Stortinget ble saken diskutert i tilknytning til et [representasjonsforslag fra SV i desember 2020](#). WTOs nye generaldirektør skal ha [fremmet en tredje vei](#) (“third way”) *“through facilitating technology transfer within the framework of multilateral rules and by pharmaceutical companies striking licensing deals to allow other manufacturers to produce vaccines and other products”*.

Forholdet til Kina

Der det kanskje knytter seg størst spenning til hva en ny amerikansk administrasjon vil bety for internasjonal handel, er forholdet til Kina. Dette vil kunne påvirke forholdet til EU, som nettopp har inngått en investeringsavtale med Kina, og kanskje også Norge som står midt oppe i handels- og investeringsforhandlinger med Kina.

Den første samtalen mellom President Biden og President Xi viste [ikke tegn til umiddelbar endring i USAs handelspolitikk overfor Kina](#). President Biden snakket om å bevare «*a free and open Indo-Pacific*», en prioritet under President Trump, og var meget tydelig i sin kritikk av menneskerettighetsbrudd i Hong Kong og Xinjiang. Straffetollen som ble introdusert mot Kina under President Trump forblir foreløpig uendret, og den nye amerikanske administrasjonen skal evaluere første-fase-handelsavtalen som President inngikk med Kina i januar 2020. Samtidig fremmet President Biden i samtalen *“practical, results-oriented engagements when it advances the interests of the American people and those of our allies.”* Dette tyder på at Biden-administrasjonen, i motsetning til sin forgjenger, ønsker å jobbe med sine allierte i en eventuell konfrontasjon av Kinas økonomiske modell. President Xi [advarte under det digitale World Economic Forum, USA og EU](#) i januar mot å alliere seg mot Kina. Xi uttalte at et hvert forsøk på å fryse ut Kina risikerer å skape en ny kald krig: *“Repeatedly, history and the reality reminded us that, if we walk down the path of confrontation — be it a cold war, a hot war, a trade war or a tech war — all countries are going to suffer in terms of their interests and their people’s well-being”*.

Merkel [ga under det samme forumet sin støtte til Xi](#) og avviste krav om at Europa må velge mellom USA og Kina: *“I would very much wish to avoid the building of blocs”*. Merkel brukte anledningen til å understreke hvor fornøyd hun var med investeringsavtalen mellom EU og Kina. Med EUs nye avtale, og ikke minst den nye handelsstrategien, hvor EU i større grad enn før legger vekt på strategisk autonomi, blir det spennende å se hvordan EU vil navigere i krysspresset mellom USA og Kina. Det samme kan kanskje sies om Norge når man nå ønsker å ferdigstille forhandlinger med Kina både om en handels- og investeringsavtale.

“Rarely has an investment agreement received so much bad press so quickly, or even so much press at all”, [skriver professor Lauge N. Skovgaard Poulsen](#) ved University College London om investeringsavtalen som ble inngått mellom EU og Kina i desember 2020. Investeringsavtalen er allerede kontroversiell, og det knyttes spenning til godkjenning av avtalen internt i EU. Noen

medlemsland har reagert negativt både på *prosess* (over-dominans av Tyskland og Frankrike), *negativ signaleffekt* (at avtalen kan undergrave EUs posisjon på menneskerettighetsbrudd i Xinjiang og Hong Kong), og *geopolitisk kontekst* (at avtalen unødig kan provosere ny amerikansk administrasjon i en tid hvor EU nettopp ønsker å etablere et nytt, dynamisk samarbeid). De største protestene har allikevel kommet i Europaparlamentet spesielt knyttet til menneskerettighetsbrudd, men også pga. det som blir sett på som manglende regler for etterlevelse av arbeidstakerrettigheter.

Avtalen ble inngått på et tidspunkt hvor det kan virke som om EU og Storbritannia kjemper om President Bidens gunst, og nesten over-posisjonerer seg overfor den nye administrasjonen i Washington. Med et Storbritannia som nå skal vise muskler som selvstendig handelsnasjon, ser man særlig posisjonering mht. handel og for eksempel Kina. Det er krefter i det britiske parlamentet som under behandlingen av en ny handelslov, ønsker å nærme seg den amerikanske posisjonen om at situasjonen i Xinjiang kan karakteriseres som folkemord. Selv om Storbritannia sannsynligvis ikke vil gå like langt, fremstilles det fra London allikevel som om Storbritannia, med sin nye selvstendige handelspolitikk («*Global Britain*») vil kunne ligge tettere opp mot amerikanske posisjoner enn EU, og derfor vil kunne være en lettere/bedre partner for Biden-administrasjonen overfor Kina. EU på sin side er tydelig på at de som del av sin nye strategi ønsker et svært tett samarbeid med Biden-administrasjonen om handel, teknologi og sikkerhet, og at investeringsavtalen ikke er til hinder for dette.

Valg til ny generalsekretær i OECD

Den meksikanske diplomaten som har vært generalsekretær i OECD siden 2006, Angel Gurría, vil i [slutten av mai 2021 fratre](#) etter tre fem-årsperioder i stillingen. I september 2020 ble en [formell innstilling til medlemslandene om å nominere kandidater til ny generalsekretær](#) presentert. Etter flere runder med konsultasjoner, står nå [to kandidater igjen](#): Australiske Mathias Cormann (tidligere finansminister) og [svenske Cecilie Malmström](#) (tidligere europaminister, MEP, og to ganger EU-kommissær). Ny generalsekretær skal etter planen tiltre 1. juni 2021.

Regjeringens arbeidsprogram for samarbeidet med EU i 2021

Regjeringens strategi for samarbeidet med EU 2018-2021 ble lagt fram i mai 2018. Strategien omtaler regjeringens overordnede visjoner om: et trygt Europa, et fritt Europa, et økonomisk sterkt Europa og et Europa der landene tar felles ansvar for felles utfordringer. I tillegg beskriver regjeringen hvordan den skal jobbe med en effektiv europapolitikk, for å få gjennomslag for norske interesser. De årlige arbeidsprogrammene følger opp strategien, og konkretiserer hvilke EU-saker regjeringen vil prioritere. Utenriksministeren vil i Europautvalget 10. mars orientere om arbeidsprogrammet for 2021, som er ventet lagt frem om kort tid.

Det eneste departementet som foreløpig har varslet hvilke EU/EØS-saker de vil ha særlig fokus på i år, er Klima- og miljødepartementet (KLD) som 12. januar presenterte sine [prioriterte EU/EØS-saker i 2021](#):

- Klimaavtalen med EU og revisjon av EUs klimarammeverk
- Sirkulær økonomi, forsterket rammeverk for bærekraftige produkter, plast og marin forsøpling
- Oppfølging av EUs nye kjemikaliestrategi
- EUs taksonomi for bærekraftige økonomiske aktiviteter
- Forsterket innsats mot avskoging

Klima- og miljødepartementet sier at prioriteringene i strategien speiler EUs dagsorden, og at det legges vekt på saker hvor Norge har interesser og muligheter for gjennomslag. Regjeringens arbeidsprogram følger også ofte tett opp Europakommisjonens arbeidsprogram. Kommisjonens arbeidsprogram for 2021 [ble lagt fram i oktober i fjor](#), med et hovedfokus på gjennomføringen av

det grønne skiftet og den digitale omstillingen. Handlingsprogrammet er også preget av koronakrisen, med flere initiativ på helseområde, blant annet knyttet til EUs helseunion.

I Kommissjonens arbeidsprogram [varsles 86 initiativ](#) innenfor seks prioriterte områder. Kommissjonen vil i 2021 blant annet legge frem en [ny Arktis-strategi](#), og en [strategi om fremtiden til Schengen-samarbeidet](#). Den nye [industristrategien](#) varsles oppdatert for å ta hensyn til koronakrisen, og [hvitboken om utenlandske subsidier](#) skal følges opp med lovforslag. Det er også ventet en rekke initiativ på finansområdet, blant annet en [revisjon av innskuddsgarantidirektivet](#), og tiltak knyttet til grunnleggende demokratiske prinsipper.

Handlingsplanen for å gjennomføre den sosiale søylen ble lagt frem 4. mars ([se egen sak](#)), og inneholder flere tiltak i inneværende år som tidligere er varslet i arbeidsprogrammet. På klimaområdet vil Kommissjonen blant annet legge frem en stor lovgivningspakke, «Fit for 55», i andre kvartal 2021, med initiativ som er nødvendige for å nå målet om å redusere utslippene av drivhusgasser med minst 55 prosent innen 2030. En ny [skogstrategi er varslet i 2021](#), og Kommissjonen åpnet en høring 29. januar.

På det digitale området er det blant annet planlagt en datapakke i tredje kvartal, med en ny datalov ([Data Act](#)) som skal regulere kontroll og vilkår for datadeling, samt en revisjon av databasedirektivet. Europakommisjonen har også varslet at de i løpet av 4. kvartal 2021 vil legge frem et lovforslag om [et europeisk helsedataområde](#).

For mer informasjon om innholdet i Kommissjonens arbeidsprogram, se [informasjonspakken](#) til EU/EØS-debatten 19. november 2020.

Rettsakter:

Neste møte i EØS-komiteen finner sted 19. mars 2021.

Endringer i protokoll 10 i EØS-avtalen

I listen med rettsakter som ble oversendt Europautvalget 3. mars med rettsakter som vil kunne innlemmes i EØS-avtalen på det møtet, vil én sak bli tatt med forbehold om Stortingets samtykke. Europautvalget mottok informasjon om denne rettsakten i epost 22. februar allerede, da det var forespeilet at rettsakten ville bli innlemmet ved skriftlig prosedyre før 19. mars.

Saken er knyttet til innføring av nye tollsikkerhetskrav i EU og vil kreve endring av protokoll 10 i EØS-avtalen. Endringene innebærer økonomiske konsekvenser, og [en samtykkeproposisjon ble sendt Stortinget 19. februar](#). EU innførte nye sikkerhetsregler i sin tollov UCC i 2016. De nye sikkerhetsreglene er ment å styrke kontrollen knyttet til inn- og utførsel av varer som kan utgjøre en trussel mot helse, miljø og sikkerhet. Dette medfører behov for å endre EØS-avtalen protokoll 10 kapittel IIa som inneholder regler om tollsikkerhetstiltak knyttet til vareførselen mellom Norge og EU. Norge har status som tredjeland etter det felleseuropeiske tollregelverket, og er i utgangspunktet ikke omfattet av EUs tollsikkerhetsregime. De reforhandlede tollsikkerhetstiltakene i EØS-avtalen protokoll 10 er en forutsetning for fortsatt norsk deltakelse i EUs sikkerhetsområde. Regjeringen skriver i EØS-notatet at dersom Norge skulle tre ut av sikkerhetsområdet, er følgen at varer som sendes mellom Norge og EU, vil måtte forhåndsvarsles. Dette ville medføre vesentlig økte kostnader og forsinkelser i vareflyten. Selv om de reforhandlede tollsikkerhetstiltakene innebærer noe skjerpede krav, vil en fortsatt norsk deltakelse i EUs sikkerhetsområde totalt sett innebære forenklinger for næringslivet, ifølge regjeringen.

De andre rettsaktene på listen som ble oversendt Europautvalget 3. mars krever ikke Stortingets samtykke. Det er i alt snakk om 64 rettsakter. For bakgrunn om hver av disse rettsaktene lenkes det i den kommenterte listen fra departementet opp til regjeringens EØS-notatbase. Vi velger å kommentere fire av rettsaktene her:

Medisinforordningen: framstilling, omsetning og bruk av medisinfor til dyr ([Europaparlaments og rådsforordning 2019/4](#))

Medisinforordningen erstatter et 30 år gammelt direktiv, og vil medføre forskriftsendring. Den har som mål å harmonisere regelverket, oppnå et mer effektivt indre marked, styrke EUs arbeid med å bekjempe antimikrobiell resistens (AMR), bedre dyrehelsen og stimulere til økt konkurransevne og innovasjon. Medisinfor skal ikke brukes forebyggende til matproduserende dyr, det skal settes grenseverdier for rester av veterinærmedisinske produkter (aktivt stoff) i fôrvarer, og det er strenge regler for forskrivning og bruk av medisinfor som inneholder antibakterielle preparater.

Mattilsynet mener at medisinforordningen innebærer en stor forbedring sammenlignet med det eksisterende regelverket om medisinfor. En ytterligere harmonisering på området er et viktig ledd i bekjempelsen av AMR (antibiotikaresistens). Videre gir det nye regelverket en mer betryggende bruk av veterinærmedisinske produkter til husdyr generelt.

Det følger av forordningen at det er kun veterinærer som kan forskrive medisinfor. I Norge har det vært lagt vekt på å [sikre at norske fiskehelsebiologer skal beholde forskrivningsretten](#) for antibiotika, noe som er viktig for sjømatnæringen. Saken har i hovedsak vært knyttet til [forordningen om legemidler til dyr](#) (for. 2019/6), og i Europautvalgsrådet 8. mai 2019 [orienterte helse- og omsorgsminister Bent Høie om fiskehelsebiolog-saken](#).

Det har vært uklart hvordan Norge skulle sikre fiskehelsebiologenes forskrivningsrett. Det har blant annet vært snakk om en tilpasningstekst eller en tolkning av forordningene opp mot tilstøtende regelverk. Ifølge regjeringens EØS-notat om medisinforordningen har man valgt en tolkning: «*Det følger av medisinforordningen at det er veterinærer som kan forskrive medisinfor. Samtidig likestiller forordning (EU) 2016/429 (dyrehelseforordningen) veterinærer og fiskehelsebiologer når det gjelder aktiviteter knyttet til akvatiske dyr, forutsatt at dette er nedfelt i den aktuelle medlemsstatens nasjonale lovgivning. Dette innebærer at fiskehelsebiologer, for den aktuelle medlemsstaten, må forstås som «veterinær» for akvatiske dyr. I Norge er dette nedfelt i dyrehelsepersonelloven.*»

Dette er også i tråd med [høringsnotatet om gjennomføring av forordningen om legemidler til dyr](#). Høringsfristen var 8. januar i år. Denne forordningen er foreløpig ikke tatt inn i EØS-avtalen. [Kyst.no](#) skriver 6. november 2020 at regjeringen tar sikte på å implementere både forordningen om legemidler til dyr og medisinforordningen slik at de får virkning fra 21. april i år, samtidig som dyrehelseforordningen blir gjeldende rett i EU. [Samtykkeproposisjonen om dyrehelseforordningen](#) er for tiden til behandling i Stortinget.

Sertifikater for import og transport over landegrensene av visse dyr og varer ([Kommisjonens gjennomføringsforordning 2020/2235](#))

Forordningen er knyttet til gjennomføringen av dyrehelseforordningen, som for tiden er til behandling i Stortinget. Den gjelder nye modeller for helsesertifikater til bruk ved import av næringsmidler fra land utenfor EØS-området, og ved forflytning av dyr, animalske produkter og avlsmateriale innenfor EØS-området.

I regjeringens EØS-notat står det at det er behov for tekniske tilpasningstekster: «*I fire sertifikater i den aktuelle rettsakten gjøres det tilpasninger i sertifikatene for Sverige og Finland med hensyn til salmonellagarantien. Tilsvarende bør også gjelde for Norge ved at det ved innlemmelsen i EØS-avtalen inntas en tilpasningstekst i tilknytning til disse sertifikatene.*»

Norge, Sverige og Finland forhandlet fram en salmonellagaranti under EØS-forhandlingene, som innebar at man kunne videreføre ekstra kontrolltiltak for å unngå salmonella i importert mat. [Salmonellagarantiene](#) ble videreført og noe utvidet da EUs såkalte hygienepakke ble vedtatt.

Utslipp fra mellomstore forbrenningsanlegg

(Europaparlaments- og rådsdirektiv 2015/2193)

Direktivet er fra 2015. Det er uklart hva som er grunnen til at innlemmelse i EØS-avtalen har tatt lang tid.

I [Riksrevisjonens undersøkelse](#) av myndighetenes satsing på bioenergi for å redusere utslipp av klimagasser (Dokument 3:9 (2017–2018)) står det: «Klima- og miljødepartementet har ansvar for utslippstillatelse for forbrenningsanlegg og andre industrianlegg. EU vedtok i 2015 et nytt direktiv 2015/219383 som innebærer strengere krav for partikkelutslipp fra mellomstore forbrenningsanlegg. Klima- og miljødepartementet opplyser at direktivets utslippskrav er strengere enn kravene i forurensingsforskriften. Konsekvensene for luftkvalitet av små og mellomstore forbrenningsanlegg er trolig større i Europa enn i Norge. I Norge ligger små forbrenningsanlegg hovedsakelig i mindre tettbygde strøk. Miljødirektoratet utredet konsekvensene av direktivet i 2016. Norske aktører pekte i den forbindelse på at strengere krav om rensing vil få store konsekvenser for lønnsomheten til de minste anleggene – både med hensyn til videre drift av eksisterende forbrenningsanlegg og etablering av nye anlegg. Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet arbeider med et utkast til forslag om tilpasningstekst til EU-direktivet om utslipp fra mellomstore forbrenningsanlegg».

Det står i EØS-notatet fra regjeringen at det ikke er behov for tilpasningstekst.

Innsatsfordeling i ikke-kvotepiktig sektor: registerbestemmelser

(Delegert kommisjonsforordning (EU) 2019/1124)

Kommisjonsforordningen er knyttet til innsatsfordelingsforordningen og gjelder tekniske regler for bruk av kvoteregisteret. Innsatsfordelingsforordningen gjelder bindende årlige utslippskutt i ikke-kvotepiktig sektor. Den ble tatt inn i Protokoll 31 i EØS-avtalen i forbindelse med klimaavtalen med EU. Protokoll 31 gjelder samarbeid utenfor de fire friheter.

Den nye kommisjonsforordningen er imidlertid en endring av kvotedirektivet, og vil bli tatt inn i EØS-avtalen på ordinær måte (vedlegg 20). Det står i EØS-notatet at: «Siden rettsakten er direkte knyttet til oppfyllelsen av forpliktelsene under innsatsfordelingen er det naturlig at også denne rettsakten holdes utenfor EØS-avtalens vedlegg og innlemmes i EØS-avtalens protokoll 31. Dette har imidlertid ikke vært mulig, siden rettsakten er en endring til forordning (EU) nr. 2019/1122, en rettsakt som har konsekvenser for det indre marked, og som dermed må innlemmes i EØS-avtalens vedlegg 20 om miljøsaker. Rettsakten som er tema for dette EØS-notatet må derfor også innlemmes i EØS-avtalens vedlegg 20. Innlemmelse av rettsakten i EØS-avtalens vedlegg påvirker ikke rammene for EØS-avtalene eller skaper presedens for videreføring av klimaavtalen med EU etter 2030».